

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Klarspråk och klarspråksråd
*En textanalys av sex kommuners webbtexter om skolvalet till
grundskolan*

Nina Bejre

Specialarbete, Språkkonsultprogrammet SPK160 15 hp
Ämne: Svenska språket
Termin: Vårterminen 2019
Handledare: Susanna Karlsson

Sammandrag

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur ändamålsenligt sex kommuner i Sverige tillämpar klarspråk i webbtexter till en bred mottagargrupp. Texterna riktar sig till vårdnadshavare och handlar om skolvalet till grundskolan. Det här är ett intressant material att analysera av många olika anledningar. Till exempel är det viktigt att texterna är begripliga, då fler vårdnadshavare lär göra ett aktivt skolval om de förstår texterna, vilket på sikt kan leda till ett mindre segregerat samhälle.

För att svara på syftet analyseras i vilken utsträckning kommunerna följer sex vanliga klarspråksråd. Två råd inom tre olika textstrukturer har valts ut, för att få en så stor spridning som möjligt mellan olika textnivåer. För alla råd görs en textanalys som innefattar både kvantitativa och kvalitativa analyser, och för två av dessa råd används även läsbarhetsindex (lix)-räknaren.

Resultatet visar att efterföljandet av råden varierar både för respektive råd och för de undersökta kommunerna. De råd som följs mest konsekvent är *Korta ord* och *Korta meningar*, vilket kan bero på att lix-räknaren finns som hjälpmedel. Det råd som följs i lägst utsträckning är *Vi-omtal*, vilket kan bero på att kommunerna vill hålla sig sakliga och objektiva.

En slutsats är att det generellt sett är av större betydelse hur kommunerna implementerar klarspråksråden, än i vilken utsträckning de följer dem. På så vis kan man diskutera om en del av råden borde specificeras, för att underlätta en mer ändamålsenlig tillämpning av klarspråk till en bred mottagargrupp.

Omfånget för mitt material är litet, så även antalet klarspråksråd. Därför finns en förhoppning om att den här uppsatsen kan fungera som grund till vidare forskning inom ämnet, bland annat med ett större material och fler klarspråksråd.

Nyckelord: *klarspråk, språkkonsult, myndighetstexter, skolval, textanalys, lix*

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1.	Bakgrund.....	2
1.2.	Syfte och forskningsfrågor.....	3
2.	Tidigare forskning	3
2.1.	Myndighetstexter där vårdnadshavare är mottagare	3
2.2.	Myndighetstexter och klarspråksråd	4
3.	Teori.....	6
3.1.	Textanalys	7
3.1.1.	Textuell struktur	7
3.1.2.	Ideationell struktur	8
3.1.3.	Interpersonell struktur	8
3.2.	Läsbarhetsindex	9
3.3.	Klarspråksråd	10
3.3.1.	Korta ord.....	11
3.3.2.	Korta meningar.....	11
3.3.3.	En sak per stycke.....	11
3.3.4.	Informativa rubriker	11
3.3.5.	Du-tilltal	12
3.3.6.	Vi-omtal.....	12
4.	Metod	12
4.1.	Tillvägagångssätt	12
4.2.	Avgränsningar	14
5.	Material	14
5.1.	Urval.....	14
5.2.	Kvantitativa egenskaper.....	15
5.3.	Mottagare	15
6.	Resultat.....	16
6.1.	Korta ord och Korta meningar	16
6.2.	En sak per stycke.....	17
6.3.	Informativa rubriker.....	19

6.4.	Du-tilltal	21
6.5.	Vi-omtal	23
6.6.	Översikt.....	25
7.	Diskussion	25
7.1.	Korta ord och Korta meningar	26
7.2.	En sak per stycke.....	27
7.3.	Informativa rubriker	27
7.4.	Du-tilltal	28
7.5.	Vi-omtal	30
7.6.	Översikt.....	30
8.	Slutsats	31
8.1.	Syfte och forskningsfrågor.....	31
8.2.	Språkkonsultanknytning.....	32
8.3.	Vidare forskning	32
9.	Litteraturförteckning	34
10.	Materialförteckning.....	36
11.	Bilaga 1. Stockholms stad	37
12.	Bilaga 2. Göteborgs Stad.....	50
13.	Bilaga 3. Malmö stad	55
14.	Bilaga 4. Vaxholms stad	59
15.	Bilaga 5. Öckerö kommun	63
16.	Bilaga 6. Skurups kommun	64

Tabellförteckning

Tabell 1.	Beskrivning av lix-värde	9
Tabell 2.	Kommunexternas antal ord	15
Tabell 3.	Lix-värde, andel långa ord och genomsnittlig meningslängd	16
Tabell 4.	Antal stycken och andel stycken med enbart ett tema i ett och samma stycke	
	17	
Tabell 5.	Antal rubriker och andel informativa rubriker	19
Tabell 6.	Andel och antal du-tilltal och mottagaromtal	21

Tabell 7. Andel och antal vi-omtal och kommun-omtal.....	23
Tabell 8. Översikt av kommunernas efterföljande av råden.....	25

1. Inledning

Myndigheter och medborgare kommunicerar med varandra på nätet mer än någonsin tidigare. Det kan gälla alltifrån chattar och kommentarer på sociala medier, till att fylla i blanketter och läsa informationstexter online på en myndighets webbplats. Det här har öppnat upp för fler möjligheter att minska maktförhållandet mellan myndigheter och medborgare, då det blir enklare för medborgarna att ta kontakt med myndigheterna eller söka svar på sina frågor direkt på myndighetens webbplats (Nord 2015:3).

Men trots detta är det inte alltid enkelt att få svar på sina frågor eller förstå information som kommer från en myndighet. Det har sedan länge varit ett känt problem att myndigheter tenderar att skriva ett onödigt krångligt språk som brister i mottagaranpassning (Nyström 2001:109). Detta orsakar i sin tur kommunikationsproblem som drabbar både myndigheter och medborgare. Medborgarna har svårt att förstå informationen från myndigheterna och därmed förlorar myndigheterna medborgarnas förtroende.

Dessutom behöver myndigheter ofta kommunicera med breda mottagargrupper (Nord 2011:20). Mottagarna för myndighetstexter har alltså olika bakgrund och varierande förutsättningar för att förstå text från en myndighet. Därför är det viktigt att ta hänsyn till detta, då det är en demokratisk rättighet att förstå vad som förmedlas från en myndighet.

Det är här språkrådgivning och språkvårdare kommer in i bilden. Sedan 2009 har Sverige en språklag där det står att ”språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat enkelt och begripligt” (SFS 2009:600 § 11). Denna paragraf brukar kallas för ”klarspråkparagrafen” (Språklagen i praktiken 2011:28). Men det är inte alltid så lätt att skriva klarspråk i praktiken. Därför finns det många olika råd för att hjälpa skribenter att skriva klarspråk, så kallade klarspråksråd (Nord 2011:45–62).

Arbetet med klarspråk i Sverige sträcker sig dock längre tillbaka än 2009. Det var på 1970-talet som arbetet med klarspråk satte igång på allvar. Bland annat ställde riksdagspolitiker krav på att regeringen behövde ta till åtgärder mot kanslisvenskan,

och en Språkkonsultlinje startade på Stockholms universitet (Ehrenberg-Sundin & Sundin 2015:30, 54).

En vanlig arbetsplats för språkkonsulter är just myndigheter, där en vanlig uppgift är att driva arbetet med klarspråk (Nord 2015:4–5). Det kan till exempel ske genom att en språkkonsult håller utbildningar inom klarspråk, redigerar texter så att de blir mer klarspråkade, och så vidare. Så för mig som blivande språkkonsult är det av stor nytta att studera hur myndigheter tillämpar klarspråk och klarspråksråd.

Materialet i denna studie kommer från Stockholms stad, Göteborgs Stad, Malmö Stad, Vaxholms stad, Öckerö kommun samt Skurups kommun och består av sex webbtexter om skolvalet till grundskolan. Aktivt skolval är "[...] ett system där utgångspunkten är att vårdnadshavare i kommunen ska välja vilken skola eller skolor de önskar att deras barn ska gå i" (Skolverket 2018:5).

Ett mål med aktivt skolval är att minska segregationen, då fler elever får möjlighet att gå i en skola som inte automatiskt har valts efter geografisk placering (Skolverket 2013:7–8). Men trots att minskad segregation är en bakomliggande ambition med aktivt skolval är det svårt att uppnå detta i praktiken (Skolverket 2018:5). Det finns indikationer på att aktivt skolval istället kan ge motsatt effekt, då det förutsätter att alla vårdnadshavare ska och kan göra ett aktivt val (Skolverket 2013:7). Studier visar till exempel att det behövs insatser som leder till att alla vårdnadshavare kan göra ett informerat val till grundskolan (Skolverket 2013:8). Här är klarspråk en viktig del i arbetet med att fler vårdnadshavare ska förstå och göra ett aktivt skolval, vilket på sikt förhoppningsvis kan leda till minskad segregation.

1.1. Bakgrund

Det finns olika definitioner av klarspråk. Språkrådets definition är att "Klarspråk är myndighetstexter skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk" (Språkrådet [www]). Enligt Rikstermbanken är klarspråk "språk som dels är tydligt, dels är begripligt för de avsedda mottagarna" (Rikstermbanken [www]). Hedlunds definition är att "Klarspråk står för ett klart, tydligt och mottagaranpassat språk" (Hedlund 2013:7). Ingen definition av klarspråk är allmänt fastställd (Nord 2015:1). Men

överlag kan man säga att essensen av klarspråk är att det är språk som är anpassat efter mottagarnas behov och förutsättningar.

Det finns många argument för klarspråk. För det första finns språklagen (SFS 2009:600). Dessutom får mottagarna ett ökat förtroende för avsändaren när de kan förstå vad som förmedlas. Klarspråk ökar även effektiviteten inom organisationen, då både den interna och externa kommunikationen blir tydligare (Hedlund 2013:10–11). Det ger också på sikt ekonomiska fördelar, bland annat för att det minskar risken för missförstånd och minskar lästid. Men kanske är det viktigaste argumentet att klarspråk är en demokratisk rättighet, eftersom alla har rätt att förstå information från en myndighet (Hedlund 2013:10–11).

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur ändamålsenligt sex kommuner i Sverige tillämpar klarspråk i webbtexter till en bred mottagargrupp. Forskningsfrågan för att ta reda på detta syfte är:

- I vilken utsträckning följer kommunerna sex vanliga klarspråkråd?

2. Tidigare forskning

I det här avsnittet redogörs tidigare forskning som på ett eller annat sätt är relevant för denna studie. Fokus ligger på den tidigare forskningens resultat, som det dras paralleller till i avsnitt 7.

2.1. Myndighetstexter där vårdnadshavare är mottagare

I jämförelse med den stora mängd forskning som finns om klarspråk överlag blir det tydligt att det är relativt få studier som har gjorts där man undersöker hur myndigheter kommunicerar med just vårdnadshavare.

Den första studien inom denna kategori är en doktorsavhandling av Lind Palicki, där hon undersöker nio broschyrer från Försäkringskassan som producerats mellan 1974 och 2007 (2010:18). Syftet är att ta reda på hur Försäkringskassan förhåller sig

till vårdnadshavare (2010:16). För att ta reda på det analyserar Lind Palicki olika språkliga val som har gjorts (2010:54). Hon kommer bland annat fram till att texterna kan inkludera fler än de tänkta mottagarna när omtal används i alltför stor utsträckning, vilket inte är syftet med mottagaranpassningen (2010:80). Hon tar då upp att man i enlighet med officiella klarspråksråd har börjat använda mer du-tilltal i de senare broschyrerna, men framhåller att även detta kan bli problematiskt (2010:80). Enligt Lind Palickis resultat kan du-tilltal vara både inkluderande och exkluderande och på så vis skapa olika hierarkier i texterna (2010:81). Därför kommer hon fram till att de äldre broschyrerna med genomgående omtal som mottagaranpassning framstår som de mest jämställda (2010:81). Slutligen diskuterar Lind Palicki att det kan vara bra att vara kritisk till att du-tilltal används som en slags norm i officiella klarspråksråd (2010:82).

Syftet med en studie av Pagoldh är att ta reda på hur tillgängliga svenska kommuners webbplatser är (2018:2). Det material hon undersöker i samband med detta är nio kommuners information om skolvalet till grundskolan (2018:11). Hon gör bland annat en klarspråksanalys av texterna utifrån klarspråktestet för beslut (2018:14). Pagoldh kommer fram till att de kommuner som har färre invånare tenderar att vara sämre på att implementera klarspråk i sina texter (2018:35). Trots detta blir hennes slutsats att de flesta personer med lässvårigheter ändå borde förstå texterna till viss del, och att det syns att samtliga kommuner försöker göra texterna enkla (2018:36).

De här två studierna är relevanta för min studie då vi undersöker liknande material, särskilt Pagoldhs. Dessutom undersöker både Lind Palicki och Pagoldh mer eller mindre explicit olika klarspråksråd.

2.2. Myndighetstexter och klarspråksråd

I förhållande till den forskning som finns om hur myndigheter kommunicerar med vårdnadshavare, finns mer forskning där man analyserar klarspråksråd i myndighetstexter.

Maouane har gjort en studie där syftet är att se om man skriver klarspråk i myndighetstexter (2017:4). Detta görs genom en kvalitativ metod utifrån

klarspråkstestet för beslut (2017:10–11). Avsnittet *Textens olika delar* med frågorna 9–14 har valts bort, då de enbart handlar om genren för beslut. Så totalt analyseras 25 frågor från klarspråkstestet (2017:12). Resultatet Maouane får visar att alla tre texter innehåller ett konsekvent direkt tilltal genom att använda *du*, som återfinns både i löpande text och i rubriker (2017:13). Men bara en av myndigheterna följer rådet om att skriva vi-omtal, då endast två gånger i texten, och det är vanligare att myndigheterna talar om sig själva genom att använda myndighetens namn (2017:13–14). Vidare kommer Maouane fram till att rubrikerna ofta består av frågor och att de allra flesta rubriker är informativa (2017:19–20). Därmed verkar de undersökta myndigheterna följa detta råd bra. Men i de fall där rubriceringen inte fungerar hänger det ihop med att rubrikerna är korta (2017:18–19). Råd för styckesindelning följs med blankrad enligt rekommendationer och överlag har myndigheterna lyckats med rådet om att skriva en sak per stycke, vilket kan kopplas ihop med att styckena är ganska korta (2017:19–20). Meningslängden varierar en del mellan myndigheterna, men generellt sett håller de sig till en meningslängd under 30 ord (2017:23). Slutligen anser Maouane att rådet om att undvika alltför långa ord följs ganska väl, med bara några få undantag i varje text (2017:27).

Ojaniemi har gjort en liknande studie vars syfte är att ta reda på hur klarspråkliga två finska myndigheters webbtexter är och hur man tar hänsyn till mottagarna (2013:3). Hon analyserar texterna genom att utgå från klarspråksråd om språk, disposition och tonalitet, vilka hon delar in i textuell, ideationell och interpersonell analys (2013:36). Ojaniemi kommer fram till att du-tilltal används snålt av båda myndigheterna, och att omtal av mottagarna är vanligare (2013:82). Hon kommer också fram till att vi-omtal är ovanligt, det finns bara med en gång per text (2013:82). Ojaniemi ser detta resultat som ett tecken på att de som skrivit texterna eventuellt vill uppnå objektivitet eller att de inte arbetar med servicefrågor (2013:83). Vidare anser hon att de du-tilltal som finns i texterna gör det enklare att identifiera den tänkta mottagaren (2013:84). Gällande meningslängd tar hon upp att det inte alltid är bra att man förespråkar korta meningar som ett klarspråksråd, då en varierad meningslängd är att föredra. I det avseendet är det enligt Ojaniemi bra att ha en genomsnittlig meningslängd mellan 10–25 ord, vilket båda av hennes undersökta texter har (2013:87). När det kommer till texternas rubriker har de implementerats bra i

förhållande till klarspråk (2013:91). Gällande styckena finns det i vissa fall ett och samma stycke som handlar om fler än en sak (2013:55).

Koskela har gjort en studie där klarspråk undersöks mer implicit. Syftet med studien är att undersöka vilka visuella och språkliga mottagaranpassningar man har gjort på de svenska och finska skattemyndigheternas webbplatser (2005:156–157). Detta gör hon genom en kvalitativ analys samt med hjälp av läsbarhetsindex (lix), där det sistnämnda används för att analysera den syntaktiska läsbarheten (2005:161). Koskela kommer fram till att den svenska webbplatsen har lägre lix-värde och därmed kortare ord och kortare meningar, vilket hon tolkar som ett tecken på mottagaranpassning (2005:162). Hon noterar även att den här typen av mottagaranpassning förmodligen tas mer i beaktande av skribenterna på grund av att texterna är publicerade på webben. Vidare framhåller Koskela att långa ord inte nödvändigtvis gör en text svårläst, då många vanliga ord är längre än sex bokstäver (2005:162). Du-tilltal används genomgående i båda texterna, vilket enligt Koskela ökar närheten i relationen mellan avsändare och mottagare (2005:163). Slutligen konstaterar Koskela att mottagaranpassning är komplext och kan tillämpas på många sätt i en text för att uppnå olika grader av mottagaranpassning.

Liksom i min undersökning analyseras myndigheters tillämpning av klarspråksråd i de här tre studierna. Däremot skiljer sig min metod för att göra detta på i förhållande till Maouanes och Koskelas, utom att de också använder lix-verktyget. Däremot har jag en metod som är mycket lik Ojaniemis, utom i det avseendet att jag även använder mig av lix-räknaren.

3. Teori

I detta avsnitt presenteras de teoretiska utgångspunkterna för den här studien. Inledningsvis ges en sammanfattning av tre textstrukturer och centrala begrepp inom strukturerna förklaras. Därefter beskrivs en metod för att mäta läsbarhet och till sist motiveras och presenteras de klarspråksråd som används som analysvariabler i denna studie.

3.1. Textanalys

Genom att analysera en text kan man få mer information om hur den är uppbyggd, alltså vilken struktur texten har. Hellspong och Ledin anser att en text består av tre strukturer, nämligen en textuell, ideationell och interpersonell struktur (1997:44). Jag använder Hellspong och Ledins tre textstrukturer för att välja ut klarspråksråden som används i analysen och för att förklara begrepp som jag utgår ifrån i mitt tillvägagångssätt.

3.1.1. *Textuell struktur*

Den textuella strukturen innefattar textens form. I formen kan man till exempel undersöka hur ord, fraser, satser, meningar och stycken används för att bygga upp en text (Hellspong & Ledin 1997:65).

Ord kan undersökas med många olika perspektiv (Hellspong & Ledin 1997:71–73). Men Hellspong och Ledin menar att det smidigaste sättet för att få överblick av orden är att undersöka ordlängden. Forskare har olika definitioner av ett långt ord. Enligt Hellspong och Ledin är ett ord långt om det består av minst sju bokstäver, och överlångt om det består av minst fjorton (1997:71). Björnsson anser att ett långt ord består av minst sex bokstäver (1968:66). I analysen utgår jag från Björnssons definition av ett långt ord, på grund av att det är denna definition som används i lix-räknaren (lix räknaren [www]). Den främsta anledningen till att det är intressant att undersöka ordlängd är att se om texten innehåller många långa ord. Det beror på att mängden långa ord kan indikera att texten har ett tungt innehåll på grund av att den är specialiserad (Hellspong & Ledin 1997:71).

För att få en överblick av meningslängden i en text föreslår Hellspong och Ledin att man tar reda på textens genomsnittliga meningslängd, som då räknas i antal ord per mening (1997:75). De menar även att en varierad meningslängd är att föredra. Korta meningar kan nämligen göra att sammanhanget blir lösryckt, medan långa meningar kan göra att texten blir platt (Hellspong & Ledin 1997:77).

3.1.2. Ideationell struktur

Den ideationella strukturen handlar om textens innehållsmönster (Hellspång & Ledin 1997:115). När man analyserar den ideationella strukturen görs en subjektiv bedömning, då olika mottagare kan tolka in vissa betydelser men inte andra (Hellspång & Ledin 1997:115).

Ett *tema* är det innehåll som texten handlar om (Hellspång & Ledin 1997:117–118). Teman kan finnas på olika övergripande nivåer i texten, där ett makrotema handlar om hela texten och där ett mikrotema exempelvis kan vara ett stycke av texten (Hellspång & Ledin 1997:118). Att en text har över- och underordnade teman är en förutsättning för att få en bra sammanhållning för framställningen av temana (Hellspång och Ledin 1997:118). Men det är då av högsta vikt att ett mikrotema alltid platsar in under ett makrotema, annars förlorar texten sin röda tråd (Hellspång och Ledin 1997:118).

Teman kan explicitgöras på olika sätt i en text. Det vanligaste sättet att göra detta på för ett makrotema är rubricering (Hellspång & Ledin 1997:121). Och om ett tema inte är tillräckligt tydligt i en huvudrubrik kan det med fördel återkomma i en underrubrik (Hellspång och Ledin 1997:121).

3.1.3. Interpersonell struktur

Den interpersonella strukturen handlar om det sociala i texten, om samspelet mellan texten och mottagarna (Hellspång & Ledin 1997:158). När man gör en interpersonell analys undersöker man hur texten samspelar med sina deltagare, vilka hållningar den intar och vilka identiteter den skapar (Hellspång & Ledin 1997:158).

Ett direkt tilltal med *du* gör att mottagarna dras in i texten och enklare identifierar sig med textens *du*. Du-tilltal skapar en lämplig roll för mottagarna och ger dem på så vis egenskaper som passar för textens syfte. Ett direkt tilltal kan även rikta in sig på en primär mottagare, eller vara mer generiskt (Hellspång & Ledin 1997:173). Vidare menar Hellspång och Ledin att ett du-tilltal skapar närhet i relationen mellan avsändare och mottagare (1997:180–181). Men de framhåller även

att närhet ibland inte är önskvärt, speciellt i de fall när avsändaren behöver ta upp saker som kan vara känsliga för mottagarna (Hellspong & Ledin 1997:182).

I motsats till direkt tilltal skapar mottagaromtal en mer distanserad relation mellan avsändare och mottagare (Hellspong & Ledin 1997:174).

Omtal spelar också en stor roll för relationen mellan avsändare och mottagare, speciellt när det kommer till hur avsändaren benämner sig själv (Hellspong & Ledin 1997:173). När avsändaren benämner sig själv i första person plural, alltså *vi*, öppnar det upp för att mottagarna kan se avsändaren som en kommunikationspartner, vilket ökar närheten i relationen mellan avsändare och mottagare (Hellspong & Ledin 1997:174).

3.2. Läsbarhetsindex

Lix är en metod där man mäter språkliga egenskaper hos en text, med fokus på meningslängd och ordlängd (Björnsson 1968:66). Björnssons formel för att räkna ut lix är ”läsbarhetsindex (lix) = meningslängden + långa ord”. *Meningslängden* i formeln är det genomsnittliga antalet ord per mening, och *långa ord* är procenttalet för alla ord som innehåller fler än sex bokstäver (Björnsson 1968:66).

Formeln för lix genererar ett lix-värde som ger en indikation på textens läsbarhet, där en lägre siffra innebär högre läsbarhet (Björnsson 1968:88). Idag finns det ett verktyg på webben som automatiskt räknar ut lix (lix-räknaren [www]). På lix-räknarens webbplats finns fem olika indelningar av lix-värdet, som redovisas i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Beskrivning av lix-värde

Lix-värde	Beskrivning
<30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normal tidningstext
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
>60	Mycket svår, byråkratsvenska

I tabell 1 kan man se att indelningarna kommer med en beskrivning av olika genrer, så att det ska bli enklare att tolka lix-värdena och sätta dem i ett sammanhang.

Vidare definierar Björnsson *läsbarhet* som "[...] summan av sådana språkliga egenskaper hos en text, vilka gör den mer eller mindre svårtillgänglig för läsaren". Björnsson menar alltså att läsbarhet inte är samma sak som *läslighet* eller *läsvärde* (1968:14). Enligt Björnsson innefattar läslighet sådana saker som typografi, styckesindelning, sammanfattningar och styckesindelningar, medan läsvärde innefattar textens innehållsmässiga relevans för mottagarna (1968:14–15).

Lix har fått en del kritik under åren. Björnsson själv är medveten om att lix-värdet för en text inte är en fulltäckande bedömning för att avgöra om en text är enkel eller svår (1968:111). Han skriver bland annat att "Lix är *ett* hjälpmedel bland många. Det ger ett mått på *en* egenskap hos boken, nämligen den språkliga svårighetsgraden" (1968:113). Men Huruvida lix-värdet ger ett mått på hela den språkliga svårighetsgraden går att diskutera. Reichenberg menar till exempel att lix-formeln inte helt tar hänsyn till läsbarheten, med tanke på att en text som enbart består av korta meningar skulle störa läsrytmen och göra texten svårläst (1995:106). Hon framhåller dock att lix kan fungera väl som analysmetod, om det används tillsammans med andra metoder (Reichenberg 1995:106).

Trots att lix är kritiserat använder jag det i min analys. I enlighet med Reichenbergs tankar om lix som analysmetod (1995:106) använder jag lix tillsammans med andra analysmetoder, bland annat kvalitativ analys. På så vis är lix bara en del av en större helhet, och ingen bedömning görs enbart utifrån lix-värden.

3.3. Klarspråksråd

Det finns flera olika råd för att skriva klarspråk. Dessa råd täcker in många aspekter av skrivande, alltifrån vad skribenten ska tänka på innan hen skriver texten, till vilket tilltal eller typ av verb hen ska använda medan texten skrivs (Nord 2011:45–62). I vissa situationer kan man eventuellt behöva ifrågasätta en del av rådets lämplighet för att uppnå klarspråk (Wengelin 2015:15). Men i stort antas att ett konsekvent och nogsamt efterföljande av råden leder till att skribenten tillämpar klarspråk i sina texter.

På grund av uppsatsens omfattning gör jag ett urval av klarspråksråd. Urvalet baseras i första hand på att klarspråk inbegriper grammatik, innehåll och stilistik (Myndigheternas skrivregler 2014:13–27), vilka kan jämföras med Hellspong och

Ledins tre textstrukturer (1997:44). Därför har två råd som passar inom den textuella, ideationella och interpersonella strukturen valts ut. Av de råden prioriterades sedan de råd som är vanliga och som går att analysera inom textanalys. De råd som undersöks blev då *Korta ord* och *Korta meningar* inom den textuella strukturen, *En sak per stycke* och *Informativa rubriker* inom den ideationella strukturen samt *Du-tilltal* och *Vi-omtal* inom den interpersonella strukturen. Nedan ges en kort presentation av klarspråksråden.

3.3.1. *Korta ord*

Det finns flera anledningar att skriva korta ord. Det kan till exempel göra texten modernare, ledigare och mindre abstrakt (Myndigheternas skrivregler 2014:19–22).

3.3.2. *Korta meningar*

Att skriva korta meningar innebär ofta att man inte skriver en mening som är längre än 25 ord per mening. Korta meningar gör de språkliga egenskaperna hos en text enklare, och därmed blir innehållet lättare för mottagarna att förstå (Rösare & Mattson 2017:98–99).

3.3.3. *En sak per stycke*

Att skriva en sak per stycke gör att texten får en röd tråd och tydligare disposition, eftersom samma sak kommer stå på samma ställe i texten. På så vis blir texten enklare att följa, och mottagarna kan lättare hänga med i texten genom att förstå olika samband och paralleller (Rösare & Mattson 2017:83).

3.3.4. *Informativa rubriker*

Informativa rubriker är extra viktigt i just webbtexter, främst för att det är vanligt att skumläsa texter på webben (Geijer 2012:15–16). Det gäller att rubrikerna är självförklarande och hjälper mottagarna att förstå vad efterföljande text handlar om,

och därför bör en informativ rubrik aldrig bestå av enbart ett ord (Guldbrand & Englund Hjalmarsson 2016:99).

3.3.5. *Du-tilltal*

Du-tilltal är ett råd som handlar om tonalitet, och rekommenderas för att skapa en mer informell stil i texten. Dessutom är du-tilltal extra bra att använda i en text som är uppmanande och som vänder sig till en bred mottagargrupp (Guldbrand & Englund Hjalmarsson 2016:93).

3.3.6. *Vi-omtal*

När vi-omtal används får texten en mänsklig avsändare istället för en verksamhet, vilket gör att avsändaren för texten blir mer synlig och aktiv (Guldbrand & Hjalmarsson 2016:94). Vidare går det bra att blanda verksamhetens namn med vi-omtal, men då främst bara för att förtydliga vad vi-omtalet syftar på (klarspråkstestet [www]).

4. Metod

I det här avsnittet beskrivs de metoder som används för att svara på forskningsfrågan. Först presenteras tillvägagångssättet för studien, som följs av en redogörelse av nödvändiga avgränsningar.

4.1. Tillvägagångssätt

Jag gör både en kvantitativ och en kvalitativ analys. De båda analyserna går in i varandra och för vissa råd krävs en kvalitativ analys för att kunna genomföra den kvantitativa analysen, och tvärtom. Gemensamt för alla råd är att jag redovisar de kvantitativa resultaten i en tabell och gör en kvalitativ analys där jag tolkar och exemplifierar det kvantitativa resultatet.

Korta ord och *Korta meningar* undersöks med hjälp av det digitala verktyget lix-räknaren (lix-räknaren [www]), som utöver lix-värdet även ger information om antal långa ord och textens genomsnittliga meningslängd. Informationen om antal långa ord används för att räkna ut andelen långa ord per text.

En sak per stycke analyseras först med en kvalitativ analys. Där undersöker jag om olika teman finns i ett och samma stycke, vilket i min analys tolkas som att ett stycke handlar om mer än en sak. I analysen räknas ett stycke som ett stycke om det inleds med blankrad eller indrag, vilka är korrekta sätt för att markera nytt stycke (Svenska skrivregler 2008:25).

Informativa rubriker undersöks genom att se om över- och underrubriker är tillräckligt informativa i sig själva och i förhållande till efterföljande texts tema. Om en rubrik kan förstås utanför sin text och matchar sin efterföljande texts tema kommer den klassas som informativ.

Du-tilltal analyseras genom att räkna antalet *du*. Detta görs genom att söka efter orden *du*, *din*, *ditt*, *dina*, och *dig* i Words sökfunktion. Som komplement till analysen av du-tilltal räknas även antalet gånger de primära mottagarna omtalas i texten. Mottagaromtalet analyseras genom att söka i Word efter substantiven *vårdnadshavare* och *förälder* i bestämd, obestämd, singular och pluralform (Hultman 2003:66–69). Antalen används sedan för att räkna ut andelen du-tilltal och mottagaromtal, vilket görs utifrån respektive texts totala antal ord.

Vi-omtal analyseras genom att räkna antalet *vi*. Detta görs genom att söka efter orden *vi*, *vår*, *våran*, *vårat*, *vårt* och *oss* i Words sökfunktion. En kompletterande analys görs för antalet vi-omtal, genom att räkna antal gånger avsändaren omtalas med den aktuella kommunens namn. Antalen används sedan för att räkna ut andelen vi-omtal och kommun-omtal, vilket görs utifrån respektive texts totala antal ord.

Till sist betygsätts samtliga kommuners resultat i en tabell. Betygen baseras på i vilken utsträckning kommunerna följer råden. Ett resultat på en andel under cirka 50 % tolkas som låg grad, en andel mellan cirka 50 % och 80 % som medel och över cirka 80 % som hög grad. Låg grad får betyg 3, medel betyg 2 och hög betyg 1. I betygsättningen tas ingen hänsyn till hur kommunerna tillämpar råden.

4.2. Avgränsningar

Klarspråkstestet (klarspråkstestet [www]) används inte som analysmetod. Det beror på att klarspråkstestet är designat främst för genrerna *beslut* och *rapporter* (klarspråkstestet [www]). På så vis är en del av frågorna i klarspråkstestet för specifika för att kunna appliceras på mitt material, och därför fick testet som analysmetod uteslutas helt. Eventuella bilder och bilagor i texterna analyseras inte.

5. Material

Materialet som undersöks är sex kommuners webbtexter om skolvalet till grundskolan. Det samlades in från kommunernas webbsidor den 10 april 2019. I avsnitten nedan beskrivs urvalsprocessen, materialets kvantitativa egenskaper samt texternas mottagare.

5.1. Urval

Jag utgick från antal invånare i kommunerna när jag gjorde mitt urval. Det gjorde jag för att få ett mer representativt resultat, då kommunerna är av olika storlek.

Inledningsvis valde jag de tre kommuner som har störst antal invånare i Sverige. De blev då Stockholms stad, Göteborgs Stad och Malmö stad (Statistikmyndigheten SCB [www]). Utifrån de tre kommunerna valde jag sedan de kommuner inom respektive storstadsregion som har minst antal invånare. Alltså, vilken kommun i Storstockholm, Storgöteborg och Stormalmö som har minst antal invånare. De mindre kommuner vars webbtexter jag undersöker blev då Vaxholms stad i Storstockholm, Öckerö kommun i Storgöteborg och Skurups kommun i Stormalmö (Statistikmyndigheten SCB [www]).

Jag baserade även mitt urval på att texterna ska handla om samma sak. Det gjorde jag för att det ska bli enklare att analysera råden inom den ideationella strukturen i kommunernas texter. I urvalet för Storstockholm ledde detta till att jag fick välja bort Nykvarns kommun. Nykvarns kommun är den kommun som har minst antal invånare i Storstockholm (Statistikmyndigheten SCB [www]), men det fanns inte någon

information om skolvalet till grundskolan på deras webbplats vid insamlingstillfället (Nykvarns kommun [www]). Därför valde jag istället Vaxholms stad, som är den kommun inom Storstockholm som har minst antal invånare efter Nykvarns kommun.

5.2. Kvantitativa egenskaper

I tabell 2 blir det tydligt att det finns stora skillnader när det kommer till materialets omfång.

Tabell 2. Kommuntexternas antal ord

Kommun	Antal ord
Stockholm	2 004
Göteborg	743
Malmö	536
Vaxholm	739
Öckerö	500
Skurup	85

Materialets omfång redogörs utan någon omformatering från hur det presenteras på webben. I tabell 2 räknas också länkar in, eftersom de ibland förekommer i löptext i webbtexter (Guldbrand & Englund Hjalmarsson 2016:107–108).

5.3. Mottagare

Mottagarna för kommunernas webbtexter om skolvalet till grundskolan kan delas in i en primär och en sekundär grupp. Den primära gruppen består av vårdnadshavare och den sekundära av elever i grundskolan. Det är således breda mottagargrupper som kommunerna riktar sig till i de aktuella texterna.

Vidare kan man anta att det inom båda mottagargrupperna finns varierande förutsättningar att ta till sig innehållet i kommunernas webbtexter om skolvalet till grundskolan. Det kan bland annat bero på att en del har svenska som andraspråk, dyslexi eller afasi (Språklagen i praktiken 2011:10 och Begriplig text [www]).

6. Resultat

I det här avsnittet redovisas undersökningens resultat. Resultaten presenteras för respektive klarspråksråd. Presentationen för råden *Korta ord* och *Korta meningar* slås dock ihop på grund av att de båda utgår från samma analysmetod. För varje råd presenteras först det kvantitativa resultatet och därefter det kvalitativa.

6.1. Korta ord och Korta meningar

I tabell 3 redovisas de kvantitativa resultaten för klarspråksråden *Korta ord* och *Korta meningar*, samt texternas lix-värde.

Tabell 3. Lix-värde, andel långa ord och genomsnittlig meningslängd

Kommun	Lix-värde	Andel långa ord	Genomsnittlig meningslängd
Stockholm	41	26 %	15,11
Göteborg	37	22 %	14,29
Malmö	38	22 %	15,31
Vaxholm	43	29 %	13,98
Öckerö	35	21 %	13,51
Skurup	49	35 %	14,17

Från tabell 3 kan man utläsa att Öckerö, Göteborg och Malmö är de tre kommuner som har lägst lix. Deras texter hamnar i kategorin *lättläst*. Dessa kommuner är även de som följer rådet om *Korta ord* i högst utsträckning. Trots att de tre kommunerna har låg andel långa ord är det vanligt att ord över sex bokstäver förekommer:

- (1) Skolvalet gäller för kommunala grundskolor. (Malmö).

I exempel (1) blir det tydligt att det inte alltid behöver vara svåra ord som är långa ord. Dessutom förstår man att det i princip är omöjligt att skriva om det texten ska handla om och samtidigt systematiskt följa rådet *Korta ord*.

Vidare följer alla kommuner rådet om korta meningar väl, sett till den genomsnittliga meningslängden. Göteborg har överlag korta meningar i texten:

- (2) Barnet är inte garanterad plats på den skola du väljer. Det beror på hur många som söker till just den skolan. Det är därför viktigt att du också gör ett andrahands- och tredjehandsval. (Göteborg).

I exempel (2) finns en eventuell nackdel med korta meningar, vilket är att läsrhythmen störs (jfr Reichenberg 1995:106). Att läsrhythmen störs kan man bland annat se genom att det finns två meningar på rad som börjar på samma ord, vilket samtidigt indikerar en brist på konnektionsord som ofta används i längre meningar.

Det genomsnittliga värdet för meningslängd åskådliggör inte alla meningar i en text. Även de texter som har låg genomsnittlig meningslängd kan ha långa meningar, och tvärtom:

- (3) Sidan vänder sig dels till dig som är vårdnadshavare till ett barn som ska börja i förskoleklass, dels till vårdnadshavare till barn som omfattas av skolvalet av annan anledning som du kan läsa om nedan. (Öckerö).

Trots att Öckerö har ett lågt lix och lågt genomsnittligt värde på långa meningar behöver inte det betyda att kommunen fullständigt följer rådet om *Korta meningar*. Det blir tydligt i Öckerös långa mening på 36 ord i exempel (3).

6.2. En sak per stycke

I tabell 4 redovisas de kvantitativa resultaten för rådet *En sak per stycke*.

Tabell 4. Antal stycken och andel stycken med enbart ett tema i ett och samma stycke

Kommun	Totalt antal stycken	Andel stycken med enbart ett tema i ett och samma stycke
Stockholm	45	82 %
Göteborg	16	75 %
Malmö	15	93 %
Vaxholm	14	50 %
Öckerö	10	100 %
Skurup	1	0 %

Från tabell 4 kan man se att Öckerö och Malmö är de kommuner som följer rådet *En sak per stycke* i högst utsträckning. Något som är utmärkande för dessa texter är styckeslängden:

- (4) Om ditt barn ska börja årskurs 7 och går på en skola där den årskursen inte finns ska du göra ett aktivt skolval. (Malmö).
- (5) Om barnet ska börja i skolår 1 och inte har gått i förskoleklass tidigare, måste vårdnadshavarna välja skola för sitt barn. (Öckerö).

I exempel (4) från Malmö är det tydligt att stycket är mycket kort, då det består av enbart en mening. Samma sak gäller för Öckerö i exempel (5), där återigen ett stycke består av enbart en mening.

Vidare har Stockholm en del redundans i sin text, vilket återspeglas i den tematiska styckesindelningen:

- (6) När du söker via ansökningstjänsten på www.stockholm.se/sokaskola kan du logga in direkt den 15 mars och se vilken skola ditt barn antagits till. Du kan dessutom, när som helst under perioden 15 januari – 15 februari ändra din ansökan. Söker du skola för ditt barn på ansökningsblanketten kommer besked om vilket skolplacering ditt barn fått att skickas hem med vanlig post till barnets folkbokföringsadress. (Stockholm).

De första två meningarna i exempel (6) har ett annat tema än resten av stycket och de passar dessutom inte under närmsta underrubrik, som är ”Ansökan med blankett”. De två första meningarna passar däremot in i avsnittet innan, med underrubriken ”Vem kan ansöka via E-tjänst?”. Liknande information finns även med längre ner i texten under underrubriken ”Antagningsbesked och bekräftad plats”, vilket skapar upprepning av samma information på olika ställen i texten.

Skurup och Vaxholm följer rådet *En sak per stycke* i lägst utsträckning, där alla eller en majoritet av styckena är stycken som innehåller fler än ett tema per stycke, som i exempel (7) från Vaxholm:

(7) Elever som ska börja i årskurs 7 och idag går på en kommunal skola i Vaxholm behöver inte ansöka om skolbyte om ni planerar att barnet ska gå på Kronängsskolan nästa läsår.

Om eleven idag går på en skola utanför kommunen eller på fristående skola i Vaxholm och planerar att börja på Kronängsskolan nästa läsår behöver ett skolbyte göras. Det gör du via e-tjänst. (Vaxholm).

Den första meningen i exempel (7) kan delas in i ett eget stycke eftersom den innehåller ett annat tema än de två nedanstående meningarna. Något som är vanligt i just Vaxholms text och som åskådliggörs i exempel (7) är att en del av styckena inte har korrekt styckesindelning, då de är så kallade *radstycken* (Svenska skrivregler 2008:26).

6.3. Informativa rubriker

I tabell 5 redovisas de kvantitativa resultatet för klarspråksrådet *Informativa rubriker*.

Tabell 5. Antal rubriker och andel informativa rubriker

Kommun	Totalt antal rubriker	Andel informativa rubriker
Stockholm	22	82 %
Göteborg	10	70 %
Malmö	10	60 %
Vaxholm	12	66 %
Öckerö	6	100 %
Skurup	2	50 %

Av resultatet från den kvantitativa analysen i tabell 5 blir det tydligt att kommunerna vacklar lite med att följa rådet om att skriva informativa rubriker. Skurup följer rådet i minst utsträckning av alla kommuner, då en av de två rubrikerna bedöms vara icke-informativ:

(8) Ditt skolval (Skurup).

För huvudrubriken i exempel (8) är det aningen oklart vilken mottagare som kan identifiera sig med *du*, och därför blir rubriken inte informativ. Dessutom anges inte här för vilken skola valet gäller, det följer istället i underrubriken. Rubriken hade kanske kunnat anses vara informativ om det inte vore för att temat i efterföljande text, som handlar om olika urval, inte riktigt matchar rubriken.

Till skillnad från de andra kommunerna följer Öckerö rådet *Informativa rubriker* till fullo:

(9) Regler vid skolval (Öckerö).

(10) Vad händer om man inte gör ett aktivt skolval? (Öckerö).

Rubrikerna i exempel (9) och (10) är informativa då de handlar om temat som finns i efterföljande text, och inte något mer än det. Om man dessutom plockar ut rubrikerna från texten klarar de av att förmedla informationen på ett självbärande sätt, de är alltså inte bundna till sin text. Något som är utmärkande för Öckerös rubriker är att de ofta är formulerade som frågor och är långa.

Vidare följer Stockholm, Göteborg och Vaxholm rådet om *Informativa rubriker* i relativt hög utsträckning. Men i vissa fall följs ändå inte rådet:

(11) Övergripande information för staden (Stockholm).

(12) Information och regler (Göteborg).

(13) Tidigare skolstart (Vaxholm).

I exempel (11) från Stockholm har rubriken inte tagit mottagarnas perspektiv, snarare skulle detta kunna vara en passande rubrik för ett internt dokument. I exempel (12) från Göteborg är rubriken för allmängiltig vilket även gäller exempel (13) från Vaxholm. Gemensamt för dessa rubriker är att de inte kan plockas ut från sitt sammanhang och ändå vara begripliga.

Malmö har nästan lika många informativa som icke-informativa rubriker. En av de icke-informativa rubrikerna är denna:

(14) Skolövergångar (Malmö).

Rubriken i exempel (14) är inte informativ. Den är endast ett ord lång, passar inte in under sitt närmsta övre makrotema, som handlar om årskurs sju, och den kan felaktigt tolkas som att det är en del av skolvalet.

6.4. Du-tilltal

I tabell 6 redovisas de kvantitativa resultaten för rådet *Du-tilltal*.

Tabell 6. Andel och antal *du-tilltal* och mottagaromtal

Kommun	Andel du-tilltal	Andel mottagaromtal	Antal du-tilltal	Antal mottagaromtal
Stockholm	57 %	8 %	114	17
Göteborg	69 %	4 %	51	3
Malmö	75 %	2 %	40	1
Vaxholm	24 %	9 %	18	7
Öckerö	8 %	26 %	4	13
Skurup	11 %	11 %	1	1

Från de kvantitativa resultaten i Tabell 6 blir det tydligt att Öckerö kommun följer rådet om *du-tilltal* i låg utsträckning. Det är den enda kommun som har högre antal omtal av mottagarna än *du-tilltal*. Men de *du-tilltal* som Öckerö har är tydliga:

- (15) Här kan du läsa mer om kommunens regler för skolval. Sidan vänder sig dels till dig som är vårdnadshavare till ett barn som ska börja i förskoleklass, dels till vårdnadshavare till barn som omfattas av skolvalet av annan anledning som du kan läsa om nedan. (Öckerö).

Utmärkande för alla *du-tilltal* i Öckerös text är att de finns i ingressen. Något som kan skapa förvirring hos mottagarna är att *tilltal* och *omtal* växlar för samma mottagare. Mottagaromtalet finns i det *vårdnadshavare* som står efter kommatecknet i exempel (15). Därmed blir de vårdnadshavare som ska ansöka om val till förskoleklass enbart *tilltalade* med *du*. Men de vårdnadshavare som av annan anledning behöver ansöka om skolval blir först *omtalade* för att sedan bli *tilltalade* i exemplets sista *du*.

I tabell 6 kan man även se att Skurup har lika många *du-tilltal* som mottagaromtal:

- (16) Skurups kommun placerar eleverna, så långt det är möjligt, enligt vårdnadshavarnas önskemål. (Skurup).
- (17) Ditt skolval (Skurup).

Inte heller Skurup följer rådet om du-tilltal, speciellt med tanke på att omtalet i exempel (16) kan bytas ut till direkt tilltal. Du-tilltalet i exempel (17) finns i rubriken, men det finns inga fler du-tilltal i texten.

Överlag följer de andra kommunerna rådet om att använda du-tilltal, vilket man kan se på förhållandet mellan antalen du-tilltal och mottagaromtal i tabell 6. Däremot innehåller vissa av dessa kommuners texter aningen otydliga *du*:

- (18) Din rätt att önska skola (Vaxholm).
- (19) Du är inte garanterad en plats i den skola som ligger allra närmast hemmet. (Stockholm).

I exempel (18) från Vaxholm finns du-tilltalet i en underrubrik, där denna text kommer direkt efter: ”Vaxholms stad strävar efter att tillgodose elevens eget val av skola så långt det är möjligt”. På grund av att den efterföljande texten handlar om att de ska tillgodose elevens val av skola blir du-tilltalet i rubriken otydligt, då det är oklart om det är elever eller vårdnadshavare som inkluderas i *du*. I exempel (19) från Stockholm är du-tilltalet riktat till en vårdnadshavare, vilket blir konstigt med tanke på att det inte är vårdnadshavaren som blir garanterad en plats, utan dess barn. Därför kan vårdnadshavare rimligtvis inte identifiera sig med detta du-tilltal, utan snarare elever.

Vidare är det vanligt att kommunerna växlar mellan tilltal och omtal av samma mottagare:

- (20) Detta händer efter att du sökt skola
När ansökningsperioden är slut börjar grundskoleförvaltningen antagningsarbetet. Det är alltid vårdnadshavares önskemål som är utgångspunkten. (Göteborg).

Omtalet i exempel (20) står efter underrubriken ”Detta händer efter att du sökt skola”. Du-tilltalet i underrubriken riktar sig tydligt till en vårdnadshavare, eftersom de är de enda som kan göra skolvalet. Men i efterföljande text omtalas alltså mottagarna, trots att mottagarna i detta fall kan tilltalas med *du*. Det finns alltså en inkonsekvens av användandet för du-tilltal.

Den enda kommun som växlar mellan olika benämningar i omtal är Vaxholm, som förutom vårdnadshavare även använder *förälder*:

- (21) För att skolpeng ska utbetalas till rätt skola behöver du som förälder lämna uppgift om skolplacering. (Vaxholm).

Inget av de *förälder* som finns i texten har använts för att man riktar sig till just de vårdnadshavare som specifikt är föräldrar. Därför kan de bytas ut till *vårdnadshavare*.

6.5. Vi-omtal

I tabell 7 redovisas de kvantitativa resultaten för rådet *Vi-omtal*.

Tabell 7. Andel och antal *vi-omtal* och *kommun-omtal*

Kommun	Andel vi-omtal	Andel kommun-omtal	Antal vi-omtal	Antal kommun- omtal
Stockholm	0 %	6 %	0	12
Göteborg	1 %	4 %	1	3
Malmö	4 %	0 %	2	0
Vaxholm	1 %	9 %	1	6
Öckerö	2 %	4 %	1	2
Skurup	11 %	11 %	1	1

Utifrån informationen i tabell 7 står det klart att kommunerna i undersökningen följer rådet om *Vi-omtal* i låg utsträckning eller inte alls. Alla kommuner utom Malmö och Skurup har fler kommun-omtal än vi-omtal. Vidare använder inte Stockholm något vi-omtal alls, däremot omtalar de sig själva genom att använda kommun-omtal:

- (22) Stockholms stad tar därför hänsyn till en närhetsprincip där man utgår från

något som kallas ”Relativ närhet”. (Stockholm).

Stockholms stad i exempel (22) skulle kunna bytas ut till ett vi-omtal för att få en mer levande och personlig text i enlighet med klarspråksrådet, men det sker alltså inte här.

Vidare använder sig Skurup av ett slags mellanting mellan vi-omtal och kommun-omtal:

- (23) Skurups kommun placerar eleverna, så långt det är möjligt, enligt vårdnadshavarnas önskemål. Vårt andra urvalskriterium [...]. (Skurup).

I andra meningen i exempel (23) syftar *vårt* tillbaka på *Skurups kommun*.

Något särskiljande resultat för Vaxholm är att de omtalar sig själva generiskt:

- (24) Om eleven idag går på en kommunal skola inom kommunen och inför nästa läsår planerar att börja på en skola utanför kommunen [...]. (Vaxholm).

Detta generiska kommun-omtal i exempel (24) kan förvirra mottagarna. Just på grund av att det får en så allmängiltig syftning kan det bli otydligt om det gäller Vaxholms kommun eller till exempel en grannkommun.

Här följer ett exempel från Göteborg där man beskriver ungefär samma sak som i exempel (24), men är mer specifik:

- (25) Om du flyttar inom Göteborgs Stad har ditt barn rätt att gå kvar på sin nuvarande skola. (Göteborg).

I exempel (25) är det tydligare vilken kommun det är man avser, genom att helt enkelt skriva namnet på kommunen, i motsats till hur Vaxholm gör i exempel (24).

6.6. Översikt

I tabell 8 ges en översikt av de kvantitativa resultaten för samtliga undersökta klarspråksråd och texter.

Tabell 8. Översikt av kommunernas efterföljande av råden

	Korta ord	Korta meningar	En sak per stycke	Informativa rubriker	Du-tilltal	Vi-omtal	Σ
Stockholm	2	2	2	2	2	3	13
Göteborg	2	2	2	2	1	3	12
Malmö	2	2	1	2	1	3	11
Vaxholm	2	2	3	2	3	3	15
Öckerö	2	2	1	1	3	3	12
Skurup	2	2	3	3	3	3	16

I tabell 8 redovisas kommunernas betyg, som anger i vilken utsträckning de följer respektive klarspråksråd. I kolumnen längst till höger anges kommunernas totala värde för klarspråksråden, där ett lågt värde indikerar högre efterföljande av råden. Den lägsta totalsumman en kommun kan få är 6 och högsta är 18.

Som man kan se i tabell 8 varierar resultatet både för varje kommun och för varje klarspråksråd. De tre kommuner som följer råden i störst utsträckning är Malmö, Göteborg och Öckerö. De fyra råd som har lägst totalsumma och därmed följs i störst utsträckning är *Korta ord*, *Korta meningar*, *En sak per stycke* och *Informativa rubriker*.

7. Diskussion

I det här avsnittet förs en diskussion om resultaten i avsnitt 6. I samband med detta görs återkoppling till tidigare forskning i avsnitt 2 och teori i avsnitt 3. Detta avsnitt har samma disposition som avsnitt 6.

7.1. Korta ord och Korta meningar

Mitt resultat visar att rådet om korta ord följs i hög utsträckning, se tabell 3. Mitt resultat stämmer alltså överens med Maouanes observationer om att detta råd verkar följas väl (2017:27). Vidare håller jag med Koskela i hennes resonemang (2005:162) om att långa ord inte nödvändigtvis behöver göra en text svårläst, se exempel (1). På så vis går mitt resultat emot Hellspong och Ledins teori om att andelen långa ord i en text kan påvisa ett tungt innehåll (1997:71). I stort tror jag att detta främst grundar sig i att många allmänord klassas som långa enligt lix-formeln. Därmed ställer jag mig skeptisk till att Björnssons gräns för ett långt ord dras redan vid sex bokstäver (1968:66).

Den genomsnittliga meningenslängden för de undersökta texterna ligger inom ett spann på 10–25 ord, se tabell 3. Liksom Koskela tycker jag att detta resultat är bra, för det tyder på att det har skett en mottagaranpassning av texterna (2013:87). Men jag håller även med Ojaniemi (2013:87), Hellspong och Ledin (1997:77) och Reichenberg (1995:106) om att det är bättre att ha en varierad meningenslängd än att enbart skriva en text med korta meningar, då det stör läsningen, se exempel (2). På så vis är jag aningen kritisk till klarspråksrådet *Korta meningar*, men idag finns det även klarspråksråd som uppmanar till varierad meningenslängd (Myndigheternas skrivregler 2014:15).

Vidare är det intressant att alla de undersökta texterna genererar ett lågt lix-värde, mellan 35 och 49, se tabell 3. Detta kan botten i det antagande Koskela gör om att skribenter i allt högre grad tar hänsyn till att skriva korta ord och meningar inför webbpublicering (2013:162). Oavsett anledning kan mitt resultat eventuellt tyda på att råden *Korta ord* och *Korta meningar* är relativt enkla råd att följa, vilket kanske beror att det konkreta verktyget lix-räknaren finns till hands. Men om det är så att lix används som metod för att klarspråka texter bör det problematiseras, eftersom lix i enlighet med Reichenbergs resonemang (1995:106) inte är ett fullgott verktyg för att skriva enklare texter. Mitt resultat stärker detta resonemang, eftersom en del meningar stör läsrytmen, se exempel (2), medan andra är långa, se exempel (3), trots att texterna har låga lix-värden, se tabell 3.

7.2. En sak per stycke

Mitt resultat för rådet *En sak per stycke* varierar mycket mellan de undersökta kommunerna, se tabell 4. Detta är anmärkningsvärt, eftersom det är så viktigt att följa detta råd för att upprätthålla en röd tråd i texten (Hellspong & Ledin 1997:118). Vidare skiljer sig mitt resultat en del från Maouanes observationer om att de flesta av de texter han studerade lyckades bra med att följa det här rådet (2017:19–20). I mitt resultat var det enbart två av kommunerna som lyckades bra med nästan alla eller alla sina stycken, se exempel (4) och (5). Dessutom fanns enbart korrekt styckesindelning i Maouanes material, vilket det inte gjorde i mitt, se exempel (7).

I likhet med mitt resultat finner även Ojaniemi att det finns en del stycken där samma stycke inte handlar om samma sak (2013:55). Att vi båda får samma resultat skulle kunna indikera att detta råd är lite svårare att följa än till exempel *Korta meningar*, eftersom *En sak per stycke* är mer av en bedömningsfråga och eventuellt kräver mer vana av skribenten för att kunna implementeras. Dessutom kan resultatet påvisa att detta råd är känsligt för successiv redigering, vilket nog är ganska vanligt i sammanhanget för mitt material.

De kommuner som lyckades följa rådet väl hade bland annat gemensamt att de skrev korta stycken, vanligtvis bara en mening, se exempel (4) och (5). Den här iakttagelsen gör även Maouanes (2017:19–20) som resonerar om att det kan vara en bidragande faktor till att myndigheterna som han undersöker följer detta råd bra. En text kan däremot eventuellt upplevas lite spretig om den innehåller många korta stycken. Utifrån detta, och mina tankegångar i stycket ovan, tror jag att det skulle vara en bra idé att detta råd konkretiseras mer.

7.3. Informativa rubriker

Mitt resultat för *Informativa rubriker* skiljer sig från Ojaniemis, då hon finner att alla rubriker i hennes material är informativa (2013:91). Mitt material gav däremot ett ganska spritt resultat, se tabell 5. Enbart en kommun har lyckats skriva alla rubriker som informativa, nämligen Öckerö. Det som utmärker Öckerös rubriker är att de är långa och att de ofta är formulerade som frågor, se exempel (9) och (10). Även

Maouane nämner detta som två faktorer han ser i samband med att myndigheterna följer rådet om informativa rubriker väl (2017:18–19). Hellspong och Ledin lyfter fram att ett makrotema med fördel kan återkomma som ett mikrotema i en underrubrik (1997:121), vilket sker i majoriteten av Öckerös underrubriker. Det här tror jag också kan påverka att Öckerö har ett högt efterföljande av *Informativa rubriker*, eftersom det då finns en tydlig röd tråd genom texten.

Vidare är det aningen besynnerligt att inte fler texter i materialet uppvisar större tillämpning av rådet, eftersom det är extra viktigt att skriva informativa rubriker på webben (Geijer 2012:15–16). Många av de rubriker som uppvisade sämre tydlighet var de som bara bestod av ett ord, se exempel (14). Maouanes ser samma mönster i sitt resultat, där han anmärker att rubriceringen ofta inte fungerar i samband med att rubrikerna är korta (2017:18–19). Detta kan i sin tur indikera att rådet för hur man skriver informativa rubriker behöver förtydligas.

7.4. Du-tilltal

Av de kommuner jag undersöker använder alla du-tilltal, och bara Öckerö har fler omtal än du-tilltal, se tabell 6. Skillnaden mellan Öckerös antal omtal och tilltal är anmärkningsvärd ur många aspekter, bland annat för att det går emot trenden Lind Palicki finner om att du-tilltal blir allt vanligare i myndighetsspråk (2010:80). Hellspong och Ledin anser att du-tilltal ökar närheten i relationen mellan användare och mottagare, men framhåller att närhet inte alltid är önskvärt (1997:182). Därför kan det eventuellt vara så att Öckerö använder färre du-tilltal än mottagaromtal för att de vill hålla sig distanserade till mottagarna. Men jag tror att det i detta fall snarare handlar om att Öckerö inte tillämpar rådet konsekvent, se exempel (15).

Vidare resonerar Lind Palicki om att ett alltför stort antal omtal kan leda till att fler än de tänkta mottagarna inkluderas i texten (2010:80), vilket jag håller med om. Det kan höra ihop med att omtal kan vara förvirrande för mottagarna, speciellt om man använder olika omtal för samma mottagare, vilket Vaxholm gör genom att skifta mellan *vårdnadshavare* och *förälder*, se exempel (21). Att en av kommunerna använder *förälder* som omtal är anmärkningsvärt, eftersom det kan exkludera

personer i den primära mottagargruppen medan vårdnadshavare med säkerhet är inkluderande.

Däremot är antagligen Öckerös text mer jämlik än de övriga kommunernas, eftersom vårdnadshavare där oftare tilltalas på samma sätt som elever, alltså genom omtal. Detta stämmer i så fall med Lind Palickis resultat om att fler exkluderas när du-tilltal används, och att texter med fler omtal på så vis blir mer likvärdiga gentemot sina mottagargrupper (2010:81).

Men jag vill ändå hävda att du-tilltal är att föredra i sammanhanget som gäller för de undersökta texterna, då de har en bred men ändå tydlig primär mottagargrupp. Elever kan till exempel inte vara primära mottagare för texterna eftersom de inte kan genomföra skolvalet och därmed är det rimligt att de inte tilltalas direkt. Trots detta är vissa du-tilltal otydliga i fråga om vilken mottagargrupp de riktas till, vårdnadshavare eller elever, se exempel (18) och (19). Kanske kan detta resultat hänga ihop med Hellspong och Ledins resonemang om att du-tilltal kan riktas till en primär mottagare eller vara mer generiskt (1997:173). Oavsett är det här resultatet märkligt, med tanke på att texterna har en tydlig primär mottagargrupp och som sagt inte borde tilltala eleverna med *du*. Att detta ändå sker kan bero på att man vill att eleven ska inkluderas i beslutstagandet. Men det är något som inte kan förutsättas av varken eleven eller vårdnadshavaren och därför blir det här problematiskt.

Vidare visar mitt resultat att kommunerna har svårt att använda sig av du-tilltal på ett konsekvent sätt. Det är till exempel vanligt att kommunerna obefogat växlar mellan du-tilltal och omtal, se exempel (15), (16), (17) och (20). Det här lär i sin tur göra texterna spretigare och därmed svårare att förstå och hänga med i för mottagarna, eftersom det inte finns någon röd tråd för när man blir tilltalad eller omtalad.

Överlag indikerar resultatet för du-tilltal att det är svårt för kommunerna att följa rådet, och att ett högt antal du-tilltal inte automatiskt leder till tydligare och mer konsekvent tilltal. På så vis går mitt resultat lite emot Ojaniemis konstaterande om att du-tilltal gör att det blir enklare att identifiera mottagarna (2013:84).

Lind Palicki kommer fram till att det kan vara bra att vara kritisk till du-tilltal som ett självklart klarspråksråd (2010:82). Jag håller inte med henne om att själva rådet i sig är problematiskt, för rätt använt har det många positiva effekter. Däremot kan själva tillämpningen av rådet ibland bli problematisk om den inte är genomtänkt.

Därför skulle kanske detta råd behöva problematiseras och ges mer omsorg i sin beskrivning i olika handböcker om klarspråk, då det nog annars kan uppfattas som ett alltför ”enkelt” råd att följa.

7.5. Vi-omtal

Mitt resultat visar att kommunerna använder vi-omtal sparsamt, och Stockholm undviker det helt, se tabell 7. Även Ojaniemi fann att vi-omtal inte var vanligt i hennes material, vilket hon bland annat tror beror på att man vill uppnå objektivitet (2013:82–83). I detta resonemang håller jag med henne, och det är rimligt att kommunerna vill hålla sig objektiva till informationen som förmedlas.

Hellspong och Ledin menar att vi-omtal kan öka närheten i relationen mellan avsändare och mottagare (1997:174). Därmed kan en önskan om en mer distanserad relation vara en bakomliggande faktor till att kommunerna knappt använder vi-omtal, se tabell 7. Men eftersom det låga resultatet för *Vi-omtal* går emot det högre resultatet för *Du-tilltal*, som är närhetsskapande, är det mer troligt att kommunerna vill ha en nära relation. Därför kan resultatet indikera att kommunerna inte är bekanta med vi-omtal som klarspråksråd eller dess effekter på relationen mellan avsändare och mottagare. Eller så försöker kommunerna följa rådet men lyckas inte riktigt, vilket exempel (23) eventuellt kan påvisa.

Även Maouane finner att myndigheterna i hans studie tillämpar vi-omtal i låg utsträckning, och att det är vanligare att myndigheterna talar om sig själva genom att använda myndighetens namn (2017:13–14). Denna observation stämmer överens med mitt resultat, se exempel (22) och tabell 7. Att det är på det här viset kan grunda sig i att texterna är informerande och fokuserar på samt uppmanar mottagarna till handling, vilket på så vis inte ger utrymme för skribenten att skriva om avsändaren som aktiv.

7.6. Översikt

Mitt resultat indikerar att kommunerna följer klarspråksråden i olika grad, se tabell 8. Det här kan säkerligen bero på många olika saker, men en av de främsta anledningarna är nog att klarspråksråden är svåra att följa på konsekvent, tydligt och medvetet sätt.

Även Koskela är lite inne på detta spår, då hon kommer fram till att mottagaranpassning är komplext och kan uppnås på många olika sätt (2005:164).

Pagoldh kommer fram till att de mindre kommunerna i hennes undersökning presterar sämre än de större (2018:35). Det finns en viss indikation på detta även i mitt material, speciellt för *Du-tilltal*. Detta är intressant då det eventuellt tyder på att större kommunikationsavdelningar har ökad medvetenhet om klarspråksråd.

8. Slutsats

Det här avsnittet inleds med att syftet och forskningsfrågan tas upp och besvaras. Därefter diskuteras resultatens betydelse för språkkonsultyrket och slutligen ges förslag på vidare forskning.

8.1. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur ändamålsenligt sex kommuner i Sverige tillämpar klarspråk i webbtexter till en bred mottagargrupp. Forskningsfrågan för att ta reda på detta syfte är:

- I vilken utsträckning följer kommunerna sex vanliga klarspråksråd?

De fyra råd som följs i störst utsträckning är *Korta ord*, *Korta meningar*, *En sak per stycke* och *Informativa rubriker*. De två råd som följs i minst utsträckning är *Du-tilltal* och *Vi-omtal*. Råden *Korta ord* och *Korta meningar* får ett jämnt resultat. Detta kan bland annat bero på att det finns ett konkret verktyg att ta hjälp av för att följa dessa råd, nämligen lix-räknaren. Råden *En sak per stycke* och *Informativa rubriker* är de råd som genererar mest varierande resultat. Det kan bero på att uppfattningen om vad som är *en sak* och *informativt* kan skilja sig mycket från skribent till skribent. *Du-tilltal* följs i aningen högre utsträckning av de större än de mindre kommunerna, vilket eventuellt tyder på att detta klarspråksråd är mer känt bland större än mindre kommuner. Av de sex klarspråksråd som undersöks finns ett råd som alla kommuner följer i låg utsträckning eller inte alls, nämligen *Vi-omtal*. Detta kan grunda sig i att kommunerna försöker hålla sig objektiva eller att texterna är informerande.

Överlag leder detta resultat fram till att kommunernas tillämpning av klarspråk i texterna inte är helt ändamålsenlig för den breda mottagargruppen. Det finns alltså förbättringar att ta hänsyn till. Med tanke på att *Korta meningar* kan ställa till det för mottagarna genom att störa läsrytmen är det kanske att föredra att kommunerna lägger större vikt på andra klarspråksråd än just detta. Dessutom har kommunerna ett inkonsekvent och otydligt användande av tilltal och omtal för mottagarna, vilket gör att tillämpningen av klarspråk inte blir så ändamålsenlig trots att en text eventuellt har en hög andel du-tilltal i texten. Därutöver bör kommunernas högsta prioritet vara att se till att webbtexterna har tydliga rubriker, då många som läser på webben navigerar på hemsidan utifrån rubriker, men trots detta är det bara Öckerö kommun som följer detta råd i hög utsträckning.

Slutligen kan man konstatera att klarspråk är komplext och svårt att tillämpa. Därför är efterföljande av enskilda råd för att skriva klarspråk kanske inte alltid bästa vägen att gå för att lyckas med en ändamålsenlig tillämpning av klarspråk till en bred mottagargrupp. Det handlar alltså inte bara om i vilken utsträckning skribenten tillämpar klarspråksråden, utan mer om *hur* skribenten tillämpar dem.

8.2. Språkkonsultanknytning

Den här studiens resultat är intressant för språkkonsulter på flera sätt. Utifrån denna och liknande studier kan man anpassa arbetet med klarspråk på myndigheter, både i utbildningar och i redigeringsarbete. Till exempel kan en språkkonsult ställa sig mer kritisk till hur olika klarspråksråd utformas, och hur detta i sin tur kan leda till att skribenter gör en alltför öppen eller snäv tolkning av råden. Detta kan vara väl användbart i produktion av skrivriktlinjer och dylikt.

8.3. Vidare forskning

Det finns många möjliga vägar till vidare forskning inom ämnet. Materialet för denna undersökning är litet. Så för att få en mer generaliserad bild av hur väl kommuner skriver klarspråk och i vilken utsträckning klarspråksråden följs skulle det vara givande att göra samma undersökning men med ett större material och fler

klarspråksråd. På så vis kan man få en ökad förståelse om hur kommunerna följer klarspråksråd för att tillämpa ändamålsenlig mottagaranpassning genom klarspråk.

Ett annat alternativ är att undersöka tilltal och omtal mer ingående för samma eller liknande material, och då även inkludera ni-tilltal. Då skulle man till exempel kunna analysera om det finns en konstruktion av förälder och barn som enhet, som gemensamt tar beslutet av val av skola.

Ännu en möjlig väg är att undersöka klarspråksrådets validitet. Det skulle bland annat kunna göras med en enkätundersökning, eller en experimentell studie, där förståelsen för en klarspråkad och en icke-klarspråkad text analyseras. Sådan forskning kan förhoppningsvis ge mer kunskap om vad som påverkar läsbarheten.

Ytterligare ett exempel är att undersöka hur väl skribenter skriver före respektive efter en kurs om klarspråk som involverar klarspråksråd. På så vis kan mer information om hur klarspråksråd bör utformas samlas in.

Det skulle också vara intressant att göra en jämförelse av nivån av klarspråk i myndigheters analoga texter kontra webbtexter. Då kan man få mer kunskap om skribenter verkar ta hänsyn till nivån av klarspråk utifrån olika medier.

9. Litteraturförteckning

Begriplig text. *Om oss*.

<<https://www.begripligtext.se/om-oss>>. Hämtat: 2019-05-04.

Björnsson, Carl-Hugo 1968. *Läsbarhet*. Stockholm: Liber.

Ehrenberg-Sundin, Barbro och Maria Sundin 2015. *Krångelspråk blir klarspråk. Från 1970-tal till 2010-tal*. Stockholm: Språkrådet och Norstedts.

Geijer, Erik 2012. *Skriva för webben*. Version 2. Stockholm: .SE Internetguider.

Guldbrand, Karin & Helena Englund Hjalmarsson 2016. *Webbredaktörens skrivhandbok. Klarspråk på nätet*. 6 uppl. Stockholm: Producta.

Hedlund, Anneli 2013. *Klarspråk lönar sig. Handbok för ett effektivt klarspråksarbete*. 2 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Hellspång, Lennart & Per Ledin, 1997. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hultman, Tor G. 2003. *Svenska akademiens språklära*. Stockholm: Svenska akademien.

Koskela, Merja 2005. *Klarspråk för skattebetalare – mottagaranpassning på finska och svenska skattemyndigheters webbsidor*. Vasa: Vasa universitet.

Lind Palicki, Lena, 2010. *Normaliserade föräldrar: En undersökning av Försäkringskassans broschyrer 1974–2007*. Örebro: Örebro universitet.

Lix-räknare. *Lix-räknare*.

<<https://www.lix.se/>>. Hämtat: 2019-05-02.

Maouane, Younes 2017. *Följer myndighetstexterna lagen? En klarspråksanalys av tre myndighetstexter*. Uppsala: Uppsala universitet. Uppsats.

Nord, Andreas 2015. Klarspråk och klarspråksarbete – ett tema i tiden. *Sakprosa*, vol. 7. Nr. 2. Art. 1.

Nord, Andreas, 2011. *Att göra någon annans text tydlig. Förutsättningar och språkideal vid språkbearbetning av myndighetstext*. TeFa nr 48. Uppsala: FUMS, Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Nykvarns kommun. *Val av skola*.

- <<http://www.nykvärn.se/barnochutbildning/grundskola/valavskola.4.1ad6f34015fdb49a86f12aec.html>>. Hämtat 2019-04-21.
- Nyström, Catharina 2001. *På väg mot ett bättre myndighetsspråk*. Stockholm: Regeringen, Justitiedepartementet.
- Ojaniemi, Katja 2013. *Klarspråk på myndigheternas webbsidor. En studie av myndighetstexter på arbets- och näringsbyråns och polisens webbsidor ur klarspråklig synvinkel*. Tammerfors: Tammerfors universitet.
- Pagoldh, Maria 2018. *Vem får inte vara med? En tillgänglighetsundersökning av svenska kommuners webbplatser*. Göteborg: Göteborgs universitet. Uppsats.
- Reichenberg, Monica 2000. *Röst och kausalitet i lärobokstexter. En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Rikstermbanken. *Klarspråk*.
<<http://www.rikstermbanken.se/rtb/visaTermpost.html?id=219486>>. Hämtat: 2019-05-20.
- Rösare, Sara & Anki Mattson 2017. *Uppdrag textgranskning. En bok om att förbättra andras texter*. Stockholm: Producta.
- SFS 2009:600. *Språklag*. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Skolverket 2018. *Kartläggning av huvudmäns arbete med att mot-verka skolsegregation*. PM skolsegregation.
- Skolverket 2013. *Skolverkets lägesbedömning 2013*. Stockholm: Elanders Sverige AB.
- Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. *Klarspråk*.
<<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/klarsprak.html>>. Hämtat: 2019-05-04.
- Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. *Klarspråkstestet*.
<<http://www4.sprakochfolkminnen.se/klarsprakstest/>>. Hämtat: 2019-05-04.
- Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen 2014. *Myndigheternas skrivregler*. 8 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen 2011. *Språklagen i praktiken – riktlinjer för tillämpning av språklagen*. Tallinn: Printon.
- Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen 2008. *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber.

Statistikmyndigheten SCB. *Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2018 och befolkningsförändringar 1 oktober–31 december 2018.*

<<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/kvartals--och-halvarsstatistik--kommun-lan-och-riket/kvartal-4-2018/>>. Hämtat 2019-04-10.

Wengelin, Åsa 2015. Mot en evidensbaserad språkvård? En kritisk granskning av några svenska klarspråksråd i ljuset av forskning om läsbarhet och språkbearbetning. *Sakprosa*, Vol. 7 Nr. 2 Art. 4.

10. Materialförteckning

Stockholms stad. *Söka skola årskurs 1–9.*

<[https://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Soka-skola/Soka-skola-arskurs-1-9- /](https://www.stockholm.se/ForskolaSkola/Soka-skola/Soka-skola-arskurs-1-9-/)>. Hämtat: 2019-04-10.

Göteborgs Stad. *Ansök till årskurs 1-9.*

<https://goteborg.se/wps/portal/start/forskola-och-utbildning/grundskola/valja-skola/ansok-skola!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziTYzcDQy9TAy93V2DTQ0CnQ2NTU38zYxMPA30wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigAuX3ve/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/>. Hämtat: 2019-04-10.

Malmö stad. *Skolvalet – Att välja förskoleklass & skola årskurs 7.*

<<https://malmo.se/Service/Utbildning-och-forskola/Grundskola/Att-valja-grundskola/Skolvalet---Att-valja-forskoleklass--skola-arskurs-7.html>>. Hämtat: 2019-04-10.

Vaxholms stad. *Skolplacering och skolbyten.*

<<https://www.vaxholm.se/externwebb-startsida/barn-och-utbildning/grundskola-och-fritidshem/skolplacering-och-skolbyten.html>>. Hämtat: 2019-04-10.

Öckerö kommun. *Val av skola.*

<<http://www.ockero.se/utbildningbarnomsorg/grundskolagrundsarskola/valavskola.a.4.67d4fcf613888e0c509104.html>>. Hämtat: 2019-04-10.

Skurups kommun. *Ditt skolval*.

<<https://www.skurup.se/ditt-skolval>>. Hämtat: 2019-04-10.

11. Bilaga 1. Stockholms stad

Söka skola årskurs 1-9

[Kontakt](#)

Här hittar du information om hur du söker skola för årskurserna 1-9 under perioden 15 januari - 15 februari.

Söka skola utanför skolsöksperioden (efter den 15 februari)

Du som vill göra ansökan till skola inför nästkommande läsår gör det via blanketten. Du skickar den direkt till den skolan du är intresserad av, observera

att den endast gäller Stockholms stads kommunala skolor. Vill du söka flera skolor skickar du en separat blankett till varje skola.

[Blankett för ansökan utanför skolsöksperioden – endast kommunala skolor i Stockholms stad](#)

Skolan/skolorna du skickat in en ansökan till kan informera dig om när du kan få besked om ditt barn fått en plats eller inte. Skolorna har fasta datum för när besked kan lämnas (datum varierar mellan skolorna) och eleverna antas alltid en enligt stadens beslutade urvalsgrunder.

Antagningsbesked

 Söka skola – Stockholm (öppnas den 15 mars) > 🔒

Från den 15 mars kan du som sökt skola i Stockholm stad se ditt barns antagningsbesked i e-tjänsten "Söka skola – Stockholm". Det gäller även om du ansökt på blankett.

Jämför skolor

Innan du söker skola kan du jämföra Stockholms skolor. I jämförelsen kan du

bland annat se antalet elever i skolan och hur nöjda elever och dess vårdnadshavare är med skolan.

 [Hitta och jämför grundskolor >](#)

 [Hitta och jämför grundsärskolor >](#)

Ansök till årskurs 1–9

Du ansöker om skolplacering via e-tjänst eller blankett under perioden 15 januari till 15 februari. I Hitta & jämför service (länkarna ovan) kan du se vilka fristående skolor som är sökbara via e-tjänst. De fristående skolor som inte är med i e-tjänsten kontaktar du på egen hand.

Ansök till tre skolor

Du har möjlighet att ansöka till tre skolor som är anslutna till skolsöktjänsten inom Stockholm stad. Det är viktigt att du gör tre val för att ditt barn i största möjliga utsträckning ska erbjudas plats i en skola som du som vårdnadshavare önskar.

Exempel: Om du inte får ditt förstahandssökta alternativ på grund av platsbrist,

behandlas ditt andrahandssökta alternativ tillsammans med andra vårdnadshavares förstahandssökta alternativ till den sökta skolan.

Om ditt barn inte får plats i en skola som du ansökt till kommer ni att erbjudas plats i en skola enligt Stockholms stads regler för antagning. Du är inte garanterad en plats i den skola som ligger allra närmast hemmet.

Vem kan ansöka via e-tjänst?

Vårdnadshavare:

- som är folkbokförd på samma adress som barnet/eleven,
- samt har e-legitimation, exempelvis BankID.

Det är endast vårdnadshavare som är folkbokförd på samma adress som barnet som kan ansöka i e-tjänsten. Ansökan kan ändras till och med den 15 februari. Efter skolsökperiodens slut kan du inte längre logga in förrän 15 mars. Då kan du se vilken skola ditt barn blivit erbjuden plats på.

Vårdnadshavare som är folkbokförd på annan adress kan logga in och se ansökan som eventuellt skickats in av den andra vårdnadshavaren. Som folkbokföringsadress räknas den adress som ditt barn är folkbokfört på senast 15 februari. Systemet uppdateras en gång i veckan med nya adressuppgifter. Vårdnadshavare folkbokförd på annan adress än barnet kan ansöka med

Vårdnadshavare folkbokförd på annan adress än barnet kan ansöka med blankett.

Ansökan med blankett

Blankett används bara när direkt ansökan via ansökningstjänsten på www.stockholm.se/sokaskola inte är möjlig, exempelvis om du inte har mobilt bank id eller om ditt barn har fått uppskjuten skolplikt.

När du söker via ansökningstjänsten på www.stockholm.se/sokaskola kan du logga in direkt den 15 mars och se vilken skola ditt barn antagits till. Du kan dessutom, när som helst under perioden 15 januari – 15 februari ändra din ansökan. Söker du skola för ditt barn på ansökningsblanketten kommer besked om vilket skolplacering ditt barn fått att skickas hem med vanlig post till barnets folkbokföringsadress.

Ansökningsblanketten skickas till utbildningsförvaltningen (**Söka skola – Serviceförvaltningen, Kontaktcenter Förskola-skola, Box 7005, 121 07 Stockholm-Globen**) eller lämnas direkt till utbildningsförvaltningens reception på **Hantverkargatan 2F** i Stockholm. Observera att blanketten måste ha inkommit senast 15 februari för att hinna registreras före skolsökperiodens slut.

Nedanstående vårdnadshavare måste söka med blankett:

Nedanstående vårdnadshavare måste söka med blankett:

- Vårdnadshavare till barn som saknar personnummer
- Vårdnadshavare till barn med skyddade personuppgifter
- Vårdnadshavare som har överårigt barn som ska söka till förskoleklass
- Vårdnadshavare som saknar personnummer eller har skyddade personuppgifter

Även vårdnadshavare som är folkbokförda på annan adress än barnet/eleven måste söka med blankett.

[Blankett för ansökan till förskoleklass eller grundskola](#)

Placering i skola – relativ närhet och antagningsregler

Huvudregeln är att ett barn/en elev ska placeras i den skola där vårdnadshavaren önskar att barnet/eleven ska gå. Varje skola försöker tillgodose ditt förstahandsval. Detta får dock inte medföra att ett annat barns berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts.

Stockholms stad tar därför hänsyn till en närhetsprincip där man utgår från något som kallas "Relativ närhet". Det innebär att om barn A och B sökt samma skola och bara ett av barnen kan beredas plats, mäts både barnens avstånd

från barnets folkbokföringsadress till den sökta skolan och till en alternativ skola. Avståndet till den alternativa skolan subtraheras med avståndet till den sökta skolan. Det barn som får det högsta värdet i den uträkningen får platsen.

Med skolväg avses avstånd mellan hem och skola på gång- eller cykelvägar – inte via fågelvägen, kollektivtrafiken eller bilväg. Som folkbokföringsadress räknas den adress som ditt barn är folkbokfört på senast 15 februari.

Fördjupad information om relativa närhetsprincipen >

I Stockholm stad definieras närhet för elev i förskoleklass och årskurs 1–3 som två kilometers gångavstånd till skolan, i årskurs 4–6 som tre kilometers gångavstånd och i årskurs 7–9 som fyra kilometers gångavstånd.

Den skolpliktsbevakande skolan ska se till att eleverna i området fullgör sin skolgång och erbjuds en placering i en skola enligt den relativa närhetsprincipen. Dock betyder det inte att ditt barn är garanterad plats där, utan endast att den skolan ansvarar för att barnet erbjuds en placering enligt närhetsprincipen.

Antagningsregler för grundskolan årskurs 1–9

Om efterfrågan överstiger antalet tillgängliga platser på sökt skola, tillämpas följande urvalsgrunder i angiven ordning:

1. Elev i behov av särskilt stöd av pedagogisk eller social karaktär som har behov av att placeras vid en viss skolenhet.
2. Elever som har rätt till plats i årskurs 1–9.
3. Elever boende i annan kommun.

Beslut om urvalsgrunderna

Inför sökperioden 2016 reviderades urvalsgrunderna för antagning till förskoleklass och grundskolan. [Läs mer i tjänsteutlåtandet från utbildningsnämnden den 20 augusti 2015, beslutsärenden punkt 13.](#)

Förtydligande av definition av urvalsgrunden relativ närhet vid urval till förskoleklass och grundskola. [Läs mer i tjänsteutlåtandet från utbildningsnämnden den 20 oktober 2016, beslutsärenden punkt 9.](#)

Fristående skolor

Om du söker till en fristående skola är det viktigt att du tar reda på den skolans antagningsregler och hur du söker dit. Du behöver veta om ansökan görs via Stockholms kommun eller direkt till den fristående skolan. Det är därför viktigt att du tar kontakt med den fristående skolan oavsett om du stått i deras kö länge eller inte alls.

Du ansvarar själv för att säkerställa att du anger skolor i din ansökan som är anslutna, vilka dessa är kan du hitta på stockholm.se/sokaskola. I e-tjänsten för [Söka skola – Stockholm](#) kan du endast söka skolor som är anslutna.

Urvalsgrunderna eller antagningsreglerna ser ibland annorlunda ut för fristående skolor. De vanligaste är kötid och syskonförtur. Kontakta den

fristående skola du är intresserad av för att få veta vilka urvalsgrunder som gäller där. De fristående skolorna finns i Jämför Service.

Elever boende i annan kommun

Elever som bor i annan kommun och antas till en kommunal grundskola utanför hemkommunen, blir antagen för ett (1) läsår i taget. Skollagen 10 kap. 28§ anger följande: En elev som har tagits emot i en kommuns grundskola ett visst läsår har rätt att gå kvar hela läsåret, även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under läsåret. Om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen.

Antagningsbesked och bekräftad plats

När de kommunala, samt de anslutna fristående skolorna, är klara med antagningsarbetet den 15 mars kan du gå in i e-tjänsten för att se vilken skola ditt barn antagits till. Du som sökt via e-tjänsten Söka skola – Stockholm kommer då att kunna bekräfta antagningen genom att signera med mobilt BankID alternativt ladda hem antagningsbeskedet för att underteckna. Endast om du sökt via blankett kommer du att få antagningsbeskedet hemskickat till ditt barns folkbokföringsadress (dessa skickas ut den 15 mars).

Det är viktigt att du bekräftar platsen så att den reserveras för ditt barn. Det gör du genom att signera/skriva under antagningsbeskedet. Senast den 1 april ska

ditt svar vara skolan tillhanda.

Om två vårdnadshavare finns, måste antagningsbeskedet skrivas under av bägge två. Om du är bortrest kan du ge fullmakt åt någon att underteckna antagningsbeskedet. Om ni tackar nej till platsen eller om svar inte kommer in i tid, kan platsen komma att erbjudas en annan elev.

Om du sökt fristående skolor som inte finns med i Stockholms stads e-tjänst för att söka skola, kan det innebära att du får erbjudande om placering från flera fristående skolor samtidigt. Parallellt med dessa erbjudanden, kan du också bli erbjuden en plats i en skola du sökt via Stockholms stads e-tjänst (eller via blankett). Att acceptera en plats är inte bindande. Men till sist måste du bestämma dig för en plats, eftersom ditt barn inte kan vara inskriven i flera skolor samtidigt.

Om du ångrar ditt önskemål av skola när ditt barn har fått placering kontaktar du den skola du önskar byta till. Rektorn där avgör om det finns möjlighet att ta emot ditt barn. Först när den nya skolan meddelat att man kan ta emot barnet, meddelar du den skola barnet går i, att ett avslut ska göras där.

Om du inte får plats i någon av de valda skolorna

Om du inte fått någon av de skolor du sökt till kommer du att kontaktas och erbjudas en placering i en skola nära hemmet

erbjudas en placering i en skola nära hemmet.

I Stockholm stad definieras närhet för elev i förskoleklass och årskurs 1–3 som två kilometers gångavstånd till skolan, i årskurs 4–6 som tre kilometers gångavstånd och i årskurs 7–9 som fyra kilometers gångavstånd.

Skolstart

Respektive skola informerar om när höstterminen börjar. Terminstider för de kommunala skolorna hittar du också via länken nedan.

[Terminstider för kommunala grundskolor](#)

Överklaga att du inte fick den sökta skolan

Gäller kommunala grundskolor.

Beslut enligt 9 kap. 15 § st. 2 eller 10 kap. 30 § st. 2 skollagen får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Överklagandet ska dock skickas till Utbildningsnämnden. Överklagandet måste ha inkommit till Utbildningsnämnden senast tre veckor efter det att ni tog del av beslutet.

Skicka ditt överklagande till:

Utbildningsnämnden, Box 22049, 104 22 Stockholm

Fritidshem och andra skolspecifika val

På fritidshemmet kan ditt barn vara före och efter skoldagen. Du ansöker inte om fritidsplats i samband med att du söker skola. Skolan som ditt barn blir antagen till kommer att informera om hur du får plats på skolans fritidshem. Fritidshemmet är frivilligt men avgiftsbelagt.

I vissa områden finns även fristående fritidshem som inte är kopplade till en skola som vårdnadshavaren kan söka direkt till.

Om ditt barn har behov av modersmålsundervisning, undervisning nationella minoritetsspråk och B-språk mm anmäler du detta på skolan, i samband med att ditt barn antagits till skolan. Det gäller även Elevens val och andra val som är specifika för just den skolan.

Söka skola utanför skolsökperioden

Du gör ansökan i denna blankett som du skickar till den skola du är intresserad av. Vill du söka till flera skolor så skickar du en separat blankett till varje skola.

Skolan/skolorna du skickat in en ansökan till kan sedan informera dig om när du kan få besked om du fått en plats eller inte. Skolorna ska ha fasta datum för när besked lämnas (datumen varierar mellan skolorna) och eleverna antas enligt Stockholms stads antagningsregler.

[Blankett för ansökan utanför skolsökperioden](#)

Har du frågor om att söka skola?

Om informationen inte ger dig svar på dina frågor om att söka skola så är du välkommen att ringa till Stockholms stads Kontaktcenter på telefon 08-508 11 550. Samma sak gäller om du inte fått något besked om antagning.

Senast uppdaterad **21 mars 2019**

12. Bilaga 2. Göteborgs Stad

Ansök till årskurs 1-9

© Lyssna

Om ditt barn går på en grundskola där nästa årskurs inte finns på skolenheten ska du välja skola. Detta gäller främst elever som ska börja i årskurs 7 men kan även beröra elever i andra årskurser. Det fria skolvalet innebär att du som vårdnadshavare har rätt att önska vilken skola ditt barn ska gå i. Du kan ansöka med e-tjänst under perioden 15 januari-15 februari eller med blankett. Om du ska flytta till Göteborg kan du skicka in ansökningsblanketten när som helst under året.

Innehåll på denna sida

[Information och regler](#)

[Så här gör du](#)

[Ansök via blankett](#)

[Fristående skolor](#)

[Om du flyttar](#)

Detta händer efter att du sökt skola

Antagningsbesked och bekräftad plats

Skolor och årskurser som berörs av skolvalet

Information in other languages

Kontakta grundskoleförvaltningen

Information och regler

Alla barn är garanterade att få en plats i någon av våra skolor. Men det fria skolvalet innebär att du som vårdnadshavare har rätt att önska vilken skola ditt barn ska gå i. Barnet är inte garanterad plats på den skola du väljer. Det beror på hur många som söker till just den skolan. Det är därför viktigt att du också gör ett andrahands- och tredjehandsval.

Det är viktigt att ni skickar in ansökan under ansökningsperioden. Om ansökan kommer in för sent eller inte skickas in alls kommer grundskoleförvaltningen i Göteborgs Stad att placera barnet i en skola i närområdet.

Det här valet gäller de barn som går sista årskursen på sin skola och som måste göra ett skolval för att fortsätta sin skolgång. Det rör till exempel de barn som går i årskurs 6 i en F-6-skola. Om du inte måste göra ett skolval, men av olika anledningar vill att ditt barn ska börja i en annan skola än sin nuvarande ska du inte använda den här ansökan, utan istället [Ansöka om skolbyte](#).

[Hitta grundskolor](#)

[Jämför grundskolor](#)

[Antagningsregler](#)

[Frågor och svar](#)

Så här gör du

Ansök via blankett

E-tjänsten för att söka skola till hösten 2019 är stängd. Du som ska flytta till Göteborg eller är nyinflyttad kan ansöka via blanketten när som helst under året.

 [Blankett välja kommunal grundskola \(ladda ner och fyll i\)](#)

Det är viktigt att du fyller i alla uppgifter som är obligatoriska. Kom ihåg att kontrollera så att alla uppgifter stämmer innan du skickar in ansökan.

Om du behöver hjälp att fylla i ansökan kan du kontakta medborgarkontoret i din stadsdel eller grundskoleförvaltningen på 031-365 09 60.

Skicka ansökningsblanketten till:

Göteborgs Stad
Grundskoleförvaltningen
Box 1015
405 21 Göteborg

Fristående skolor

Om du vill ansöka om plats på en fristående skola tar du kontakt med den skola som du är intresserad av. De fristående skolorna har egna ansökningsprocesser.

Om du flyttar

Om du flyttar inom Göteborgs Stad har ditt barn rätt att gå kvar på sin nuvarande skola. Vill du byta skola ansöker du om ett [skolbyte](#).

Om du flyttar till Göteborgs Stad ska du fylla i [blanketten för att välja kommunal grundskola](#). Om du ansöker om en skolplacering innan ditt barn blivit folkbokförd på den nya adressen behöver du styrka din blivande adress. Detta gör du till exempel genom att bifoga en kopia på ett bostadskontrakt med din ansökan.

Detta händer efter att du sökt skola

När ansökningsperioden är slut börjar grundskoleförvaltningen antagningsarbetet. Det är alltid vårdnadshavares önskemål som är utgångspunkten. Men ibland får skolor fler sökande än vad det finns platser. Inga skolor i Göteborgs Stad tillämpar

kösystem, istället görs ett urval. Detta urval är baserat på Göteborgs Stads regler för antagning till förskoleklass och grundskola. De fristående skolorna har egna antagningsregler.

[Antagningsregler](#)

Antagningsbesked och bekräftad plats

Antagningsbesked för val till årskurs 1-9 för höstterminen 2019 är något försenade.

Då får du via brev veta i vilken skola ditt barn har fått en plats. När du får antagningsbeskedet är det viktigt att du bekräftar att barnet ska gå i den aktuella skolan alternativt att du meddelar om barnet istället har fått en plats och ska fullgöra skolplikten i en fristående skola eller i en skola i en annan kommun.

Skolor och årskurser som berörs av skolvalet

Är du osäker på om du behöver göra ett skolval åt ditt barn eller inte? Här kan du se alla skolor och årskurser som berörs av skolvalet. Om ditt barn går i någon av de årskurser som nämns nedan ska ni söka skola för hösten 2019. Skolorna står i bokstavsordning.

13. Bilaga 3. Malmö stad

Skolvalet – Att välja förskoleklass & skola årskurs 7

Du måste göra ett aktivt val när ditt barn ska börja förskoleklass eller om ditt barn ska börja årskurs 7 och går på en skola där den årskursen inte finns. Skolvalet gäller för kommunala grundskolor.

Nu kan du se ditt barns placering till förskoleklass eller årskurs 7 i e-tjänsten.

Beslut om placering i årskurs 7 skickas med post och kommer vecka 13.

Beslut om placering i förskoleklass skickas med post och kommer vecka 15.

☰ Skolvalet – beslut om skolplacering

Förskoleklass

Om ditt barn ska börja kommunal förskoleklass ska du göra ett aktivt skolval. Du kommer också få ett brev hem med information om hur du väljer skola. [Mer information om förskoleklass.](#)

Årskurs 7

Om ditt barn ska börja årskurs 7 och går på en skola där den årskursen

inte finns ska du göra ett aktivt skolval.

Innan du ansöker: Skolvalet steg för steg

Skolövergångar

Om ditt barn går i exempelvis årskurs 3 och nästa årskurs inte finns på skolan behöver du *inte* göra ett aktivt skolval. Ditt barn kommer att följa med sin klass till den nya mottagande skolan. [Mer information om skolövergångar.](#)

Vilka skolor ingår?

I skolvalet ingår bara de kommunala skolorna. Om du är intresserad av en fristående skola, får du kontakta den skolan direkt för att höra hur du gör för att ansöka.

I tjänsten [Hitta och jämför grundskolor](#) kan du läsa på om både fristående och kommunala skolor i Malmö.

I skolvalet ingår inte specialinriktade klasser som finns på kommunala profilskolor. Det är till exempel klasser som har inriktning mot musik eller idrott, och som har färdighetsprov för antagning. Inte heller Malmö International School ingår. För att ansöka till någon av dessa klasser behöver du kontakta skolan direkt.

Specialinriktade klasser med egna antagningsregler

Kommunala skolor som erbjuder årskurs 7 läsåret 2019/2020

Du kan endast välja bland skolorna nedan inför läsåret 2019/2020. Tänk på att du måste välja tre av dessa skolor för att ansökan ska vara giltig.

Skolor som har fler lediga platser i årskurs 7

Skolor som har få lediga platser i årskurs 7

Om du vill avstå skolvalet

Om ditt barn blivit antaget till en fristående skola eller en skola i en annan kommun och du inte önskar plats på en kommunal skola ska du logga in i e-tjänsten och avstå skolvalet. Detta måste göras av samtliga vårdnadshavare.

Om du inte gör ett aktivt val

Din adress är inte automatiskt knuten till en viss skola. Det innebär att om du inte gör ett aktivt val kommer ditt barn få plats på en skola som

har platser kvar efter att alla andra barn har placerats utifrån deras önskemål. Eftersom vi utgår från [principen om relativ närhet](#) har det också betydelse var ni bor i förhållande till de skolor som har platser kvar.

Behöver du hjälp med din ansökan?

Den 10–31 januari 2019 håller grundskolan ett öppet hus. Här kan du få hjälp med att registrera din ansökan.

[Mer information om grundskolans öppna hus.](#)

Saknar du e-legitimation?

För dig som saknar e-legitimation finns det möjlighet att ansöka via en vanlig blankett.

Blanketten får du antingen via ditt barns nuvarande skola eller, om du söker till förskoleklass, hämtar du ut blanketten på vårt Öppna hus.

Information om skolvalet på olika språk

Hjälpte informationen på den här sidan dig?

Ja

Nej

14. Bilaga 4. Vaxholms stad

Skolplacering och skolbyten

Alla barn som är folkbokförda i Vaxholm har en grundplacering i en av Vaxholms kommunala skolor. Ansökningsperioden för skolplacering läsåret 2019/2020 är just avslutat.

Din rätt att önska skola

Vaxholms stad strävar efter att tillgodose elevens eget val av skola så långt det är möjligt. I det fall där det finns fler sökande än vad skolan kan ta emot så sker prioriteringar utifrån Riktlinjer för mottagande av barn i Vaxholms stads kommunala grundskolor.

Relaterad information

- [Riktlinjer för mottagande av elever i Vaxholms kommunala grundskolor](#)
- [Skollagen 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning](#)

Antagningsordning

Antagningsordningen gäller från och med 4 april 2016. Huvudprincipen är att barnet ska placeras vid den skola där vårdnadshavaren önskar att barnet ska gå. I de fall där det finns fler sökande till skolan än det finns platser gäller antagningsordningen nedan:

1. Elever som har längre än 2 km till alternativ skola.
2. Elever med särskilda skäl.

3. Elever som har syskon på önskad skola.
4. Elever som har störst relativ närhet till önskad skola.

[Klicka här för att se exempel på antagningsordning.](#)

Beslut från Skolinspektionen har visat att närhetsprincipen alltid ska gå före andra prioriteringsgrunder som upptagningsområde, särskilda skäl eller syskonförtur.

Detta innebär att alla elever har rätt att bli mottagna vid en skola som ligger nära hemmet. Det kan finnas flera skolor i kommunen som anses vara belägna nära hemmet, vilket innebär att ingen elev kan garanteras plats eller förtur till den närmaste skolan. Kommunen behöver beakta avståndet till fler än en skola då en elev ska beredas plats i förskoleklass samt sätta detta i relation till andra elevers motsvarande avstånd.

Att närhetsprincipen går före andra prioriteringsgrunder innebär att ingen kan garanteras plats till en skola även om eleven har syskon på skolan. För mer detaljerad beskrivning av antagningsordning se riktlinjerna i informationsrutan till höger.

Elever som ska börja i årskurs 7

Elever som ska börja i årskurs 7 och idag går på en kommunal skola i Vaxholm behöver inte ansöka om skolbyte om ni planerar att barnet ska gå på Kronängsskolan nästa läsår.

Om eleven idag går på en skola utanför kommunen eller på fristående skola i Vaxholm och planerar att börja på Kronängsskolan nästa läsår behöver ett skolbyte göras. Det gör du via [e-tjänst](#).

Om eleven idag går på en kommunal skola inom kommunen och inför nästa läsår planerar att börja på en skola utanför kommunen behöver ett skolbyte genomföras eftersom vi tillämpar skolpeng. Det gör du via [e-tjänst](#).

Önskemål om skolbyte under läsåret

För dig som är nyinflyttad eller för dig som önskar byta skola under pågående läsår kan skola tillgodoses i mån av plats. För att skolpeng ska utbetalas till rätt skola behöver du som förälder lämna uppgift om skolplacering. Gå till E-tjänsten för att ansöka om skolplacering under pågående läsår. Skolans rektor i den mottagande skolan beslutar om antagning.

Om du önskar fritidshem

I Vaxholm erbjuds alla barn fritidshem från förskoleklass upp till årskurs 6. Ansökan om fritidshemsplats registreras i samband med skolvalet. Fritidshemsverksamheten är avgiftsbelagd och maxtaxa tillämpas.

Fristående skola eller skola utanför Vaxholm

Alla elever har rätt att välja en fristående skola eller en skola i en annan kommun. Föräldrarna får själva ta kontakt med den skola de vill välja för information om antagning och platstillgång. För att kommunen ska utbetala ersättning till rätt skola behöver du som förälder lämna uppgift om skolbyte i e-tjänsten.

Så här gör du skolvalet

Du registrerar ditt önskemål om skolplacering via [e-tjänst](#).

Det räcker med att en av vårdnadshavarna registrerar själva skolvalet. Båda vårdnadshavarna behöver däremot ha e-legitimation för att kunna följa skolvalsprocessen i systemet. Du får bekräftelse om skolplaceringen i mars.

Vad händer om du inte gör ett val för ditt barn som ska börja förskoleklass?

Om en elev inte kan få något av sina val tillgodosedda, sker en placering vid den närmaste kommunala skola som kan erbjuda plats. Det gäller även om barnets vårdnadshavare inte har gjort något aktivt val.

Tidigare skolstart

Skollagen ger möjlighet för kommunen att erbjuda yngre barn att börja i skolan. Men det är ingen lagstadgad rättighet. Om du som förälder vill att ditt barn ska börja skolan ett år tidigare ska du ansöka om skolplacering i e-tjänsten. Rektor på mottagande skola avgör om barnet kan börja i skolan ett år tidigare.

Om du har skyddad identitet

Familjer med skyddade uppgifter ska inte genomföra skolvalet via e-tjänsten. För ansökan och ytterligare information, ring Utbildningsförvaltning på telefon 08-541 708 00.

15. Bilaga 5. Öckerö kommun

Val av skola

Här kan du läsa mer om kommunens regler för skolval. Sidan vänder sig dels till dig som är vårdnadshavare till ett barn som ska börja i förskoleklass, dels till vårdnadshavare till barn som omfattas av skolvalet av annan anledning som du kan läsa om nedan.

Hitta på sidan:

1. Vilka omfattas av skolvalet?
2. Regler vid skolval
3. Kan man önska klass, grupp eller lärare?
4. Hur går skolvalet till?
5. Vad händer om man inte gör ett aktivt skolval?

Vilka omfattas av skolvalet?

Vårdnadshavare för alla barn som fyller 6 år under året då skolvalet genomförs har möjlighet att välja förskoleklass för barnet.

Om barnet ska börja i skolår 1 och inte har gått i förskoleklass tidigare, måste vårdnadshavarna välja skola för sitt barn.

Om de högre skolåren inte finns på elevens nuvarande skola ska elevens vårdnadshavare välja en annan skola för att eleven ska kunna fortsätta sin skolgång. Om en elev vill byta skola trots att den nuvarande skolan erbjuder påföljande skolår, kan elevens vårdnadshavare ansöka om byte till en annan skola för sitt barn.

För elever som ska påbörja årskurs 7 och som inte går på en F-9 skola reserveras en plats på någon av våra högstadieskolor enligt närhetsprincipen. Önskas en annan skola än den som eleven reserverats plats på kan vårdnadshavare ansöka om byte till annan skola.

Regler vid skolval

Barn- och utbildningsnämnden beslutar om vilka regler som ska gälla för det kommunala

skolvalet i Öckerö kommun, utöver de som finns i skollagen. Skollagen anger att en elev i första hand ska placeras vid den skolenhet som elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå.

[Läs reglerna i sin helhet](#)

Kan man önska klass, grupp eller lärare?

När en elev placeras på en av Öckerö kommuns kommunala skolor är det rektor som har ansvar för den specifika skolan. Skollagen anger att rektor beslutar om sin enhets inre organisation vilket innebär att de pedagogiska och organisatoriska frågorna är rektorns ansvar. Det går därför inte att önska val av klass, grupp eller lärare.

Hur går skolvalet till?

När skolvalet öppnar får vårdnadshavare en blankett om skolval hemskickad till sig. Där fyller vårdnadshavare i vilken skola man önskar få sitt barn placerad i. Denna skickas sedan tillbaka till barn- och utbildningsförvaltningen. Beslut om placering tas av rektor och meddelas via utskick i slutet av mars. Blanketten skickas ut innan skolvalet öppnar det året barnet ska fylla sex år.

[Behöver du söka plats på fritids i samband med skolstart?](#)

Vad händer om man inte gör ett aktivt skolval?

Barn- och utbildningsnämnden har ansvar för att alla skolpliktiga elever som har Öckerö kommun som hemkommun går i skolan. Skulle vårdnadshavarna av någon anledning avstå från att välja skola, måste barnet trots det placeras i en skola. Det gäller också om valet inte är giltigt av någon anledning, till exempel att det finns två vårdnadshavare och dessa inte är överens om valet. Om vårdnadshavarna inte gör ett aktivt och giltigt skolval placeras eleven av barn- och utbildningsförvaltningen i enighet med skollagen.

16. Bilaga 6. Skurups kommun

Ditt skolval

Regler för skolval till årskurs 7

Skurups kommun placerar eleverna, så långt det är möjligt, enligt vårdnadshavarnas önskemål. Vårt andra urvalskriterium är syskonförtur därefter är det kortaste avståndet fågelvägen mellan hemmet och skolan som avgör. Syskonförtur omfattar även barn som inte är biologiska syskon, men boende i samma hushåll och folkbokförda på samma adress. Syskonet som går på den sökta skolan, måste ha en placering på skolan under innevarande och kommande läsår för att syskonförtur skall gälla.